

WISHING YOU MERRY CHRISTMAS
AND HAPPY NEW YEAR
KALEJDOSZKÓP
ALEIDOSCOPE

MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK ÁLDOTT ÜNNEPEKET
És
BÉKÉS, SZERETETBEN GAZDAG ÚJÉVET KÍVÁNUNK



Józsa Judit: Magyar betlehem. Terrakotta. A szentendrei Péter-Pál templom tulajdona



Kilyén Ilka marosvásárhelyi művésznő elhozza nekünk az erdélyi karácsonyok hangulatát.
Ünnepeljünk együtt vele!





This publication is financially assisted
by
THE WAPPEL BRECKNER FOUNDATION



Fotó: Kun Émilía

SZERKESZTŐI GONDOLATOK Pedig ha édesapa is szeretné...

Milike nagyon szép kislány, ami nem ritkaság egy nyolc-tíz éves kislány esetében, de Milike korát meghazudtoló módon talpraesett és okos. A Székelyföld egyik legtávolabbi és talán legszebb nevű falujában, Sepsimagyaróson él édesanyjával és három éves öcsikéjével, Bandikával. Ketten belakják a falut, megállnak minden ház előtt, tudják, kinek mikor fáj elviselhetetlenül a dereka, kinek ellett meg a tehene, kinek kellett sürgősen a városba mennie hagyatéki tárgyalásra. Bevallottan csak a gúnártól félnek, mert ha az „megszíjja az embert”, nagyon fáj. Bandikát Milike minden délután lefekteti, mert még „szopja az ujját” és kell aludnia, amíg megerősödik. Pedig „Én olyan erős vagyok”, bizonygatja Bandika, „hogyan úgy földhöz vágom Milit, hogy megnyekken.”

Nos, Milike a falu gyerekeit egy napon tanácskozársra hívta össze: Ki tudja, mi lehet a Rebike néni házában, amelyik hetek óta bezárva árválkodott a falu közepén? Rebike néni járt többször a külföldön élő lányánál, az útjairól mindig hangos szóval dicsekedett, amikor felcicomázva hazaérkezett, de a házában senki emberfia nem járt. Legalábbis a falu kilenc tagot számláló gyerekhadából senki. „Nézzük meg!” – adta ki a parancsot Milike. Egyhangú elhatározással betörték a házba. Egy hétig járkáltak a düledező bagolyvárban, feltúrva minden zúgot, de kincset nem találtak benne, semmi más nem került elő, csak egy digitális fényképezőgép. Iziben le is fényképezték egymást vele, aztán megunták a dolgot, és a gépet kidobták az ablakon a kertbe. Egy bokor aljában találták meg az uzoni milicisták, akik a felvételek alapján azonosították a „banditákat.” A bandavezér Milike bevallása szerint a kíváncsiság ölte meg őket, hogy mit rejtegethet az a ház, ahová csak a madár járhat be – van is rajta rés elég, hiszen senki nem gondolja. Hogy mit szolt édesanya a dologhoz? „Azt hogy többet ilyen ne forduljon elő, mert a fényképezőgép árba pótoltt összeg két hónapi, iskolatakarításért kapott fizetését vitte el”, ugyanis Rebike néni csak annyit követelt, hogy vegyenek a szülők egy vadonatúj masinát neki a régi helyett. Édesapa? „Ő nem szeret minket, azt sem tudja, hogy a világon vagyunk, nem törődik velünk. De ugye, nem visznek javítóintézetbe? Bandika nagyon fél még a libától is, hogy megszíjja...”

Dancs Rózsa

Kéziratokat és más, közlésre szánt anyagot csak elektronikus postán fogadunk el.

A folyóiratban megjelenő írások tartalmáért kizárólag a szerzők felelősek.

We accept manuscripts, pictures, etc. by e-mail only.

The opinion expressed in this publication are not necessarily those of the publisher.

VISIT OUR WEBSITE

www.kalejdoszkop.com

A TARTALOMBÓL - CONTENTS

Sík Sándor: A Napkeleti Bölcsék (Vers)	2
Balogh József: Örök karácsony (Vers)	2
Böjte Csaba Atya adventi és karácsonyi elmélkedéseiből	3
Father Csaba Böjte: Reflections in Advent	5
Dancs Rózsa: Kis karácsony, nagy karácsony	7
George Telch: Memories of Christmases Past	9
Frigyesy Ágnes: A jogfosztottságtól legalább annyi ember szenved, mint a különböző betegségek	12
Király Ilona: Hullott a vér (Vers)	15
Tasks of the Committee of Civil Jurists of Budapest	16
Joós Tamás, az énekmondó	18
Dancs Rózsa: In Memoriam Gottlieb Simon Erika	19
Kaslik Péter: "Fáj a sok sietős halál" - In Memoriam Mózsi Ferenc	20
Zalán Tibor: Szívárványos Ferenc senkiföldje	21
Székely Emese: 1557 - 2007: Vivat Academia!	23
Varga Gabriella: "Aki embernek hitvány, az magyarnak alkalmatlan"	24
Balogh József: Adventi mesélő, Fohász, Hazásan (Versek)	25
In Memoriam Csiha Kálmán	26
Christopher Adam: The Hutterites of James Valley	27
Dancs Rózsa: TIFF - A londoni férfi - The London Man	30
Mózsi Ferenc: Unearthly Station. Transl. by Peter Hargitai	31
Maria Jankovics	32
Bácsalmási István: Születésnap - Birthday Party	33
Mózsi Ferenc: Földöntúli állomás	34
Kati Reka's Cultural News and Book Reviews	35

KALEJDOSZKÓP - KALEIDOSCOPE

ISSN 1480-5499

Megjelenik kéthavonta - Published bimonthly

Előfizetés - Subscription in Canada: CA\$39.95/ year

Foreign: US\$50.00/ year

Publisher: **Kaleidoscope Publishing**

Telch György, Elnök - **George Telch**, President

Telch-Dancs Rózsa, Főszerkesztő - Editor-in-Chief

Révész Kató - **Kató Révész**, Terjesztés - Subscription

Elérhetőség - Address: 122 Silas Hill Drive

Toronto, On, M2J 2X9, Canada

Tel.: 416-491-4631; Fax: 416-491-9661

E-mail: rosacae@hotmail.com

Copyright © Kaleidoscope Publishing

No part of this publication may be reproduced by electronic means, photocopying or otherwise, without written permission from the publisher, excepting brief quotes for the purpose of review.

***KALEJDOSZKÓP szó a Pallas Nagy
Lexikona helyesírását követi**



Sík Sándor

A NAPKELETI BÖLCSEK

Ama csillag után.
 A holdsugaras hideg éjszakában,
 Mint egy fehérítő, csendes álom,
 Úgy vonult el a komoly karaván.
 És elől ment a három.
 A sziklás föld mogorván és kopáron
 Feküdt el lábaik alatt.
 Méltóságos sora a száz tevének
 A harmaton halkan haladt.
 És mintha fehér árnyak lengenének,
 Úgy vonult végig a fehér sereg
 A völgyön, ahol nem nőttek virágok,
 S a városon, ahol az emberek
 Nem virrasztottak és nem énekeltek.
 S ahol nem látta őket senkisé.
 És így suhant el csendesen
 Életre éledt vágya Napkeletnek
 Az ezredéves éjszakán.
 Ama csillag után.



Fotó: Knobloch László



“A magyar lélek 12-ik
 kapuja a dal.”
 (Kodály Zoltán)

A Torontói Magyar
 Kultúrközpont BARSÍ ERNŐ NÉPDALKÖRE
 szeretettel várja a jelentkezőket.
 Énekeljünk együtt minden vasárnap
 délután 4-től 6-ig! Tel.: 416-386-0989



Józsa Judit:
 Magyar Madonna
 Terrakotta

Balogh József

ÖRÖK KARÁCSONY

Ha nem lenne karácsony,
 ajándék se volna,
 szívekből a szeretet
 messze vándorolna.
 Ha karácsony nem volna,
 ölelés se lenne,
 s az ember nép egyszerre
 összeöregedne.
 Ha karácsony nem óvná
 ezt a dúlt világot,
 magából a gyertya se
 lobbantana lángot.
 Sötétbe halna a Föld
 karácsonyóját híján,
 s aztán én a verseket
 senkinek se írnám.
 Ám az ünnep úgy örök,
 mint a templom mécse,
 s ahogy kised Jézusunk
 időtelen fénye.

HUNGARIAN COMMUNITY CENTRE
 COME, JOIN US!

840 ST. CLAIR AVE. WEST
 TORONTO, ONTARIO

TEL.: 416-654-4926, www.hccc.org





BÖJTE CSABA ATYA ADVENTI ELMÉLKEDÉSEIBŐL



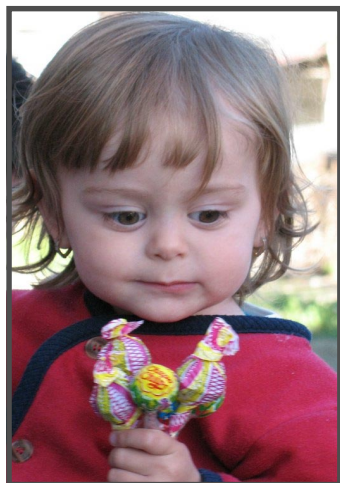
1. A mennyei Atya nemcsak a Fiát adta ajándékba, hanem a fákat, a virágokat, a növényeket, az állatokat, az embertársainkat is. Mind-mind Isten ajándéka. Jó úgy nézni körülöttünk lévő dolgokra, lényekre, mint Isten szerelmes leveleire, jóságos teremtőnk irántad, irántam való tiszteletére, szeretetének kisebb-nagyobb, játékos, vagy

nagyon is komoly megnyilvánulásaira.

Mennyi szépség, csodás ízek, tündöklő színek, kecses formák, dallamok: mind-mind Isten irántunk való szeretetéről beszél. Az embertársad, ki melletted van a bajban, a kedves ki megfogja kezéd, s magához ölel, mind-mind ajándék, áldás, kegyelem.

Arra is kell gondolnunk, hogy nemcsak a világ, a kék ibolya ajándék számunkra, hanem én magam is, Isten ajándéka vagyok, te is, az kell hogy legyél. Igen, úgy szerette Isten ezt a világot, hogy nemcsak saját Fiát, de tégedet, és engem is megteremtett, hogy ajándékba adjon az embertársainknak, e nagycsaládnak, szép világunknak. Ennél szebb hivatás, küldetés nincs is a Földön, áldások között áldásává válni mindenkinek! Isten áldó simogatása lenni.

Jézus, "mindennapi kenyere," ahogy ő maga mondta, az igazi arca, - a mennyei Atyának ajándékának lenni -, akaratát teljesíteni. Isten bennünket a saját képére, hasonlatosságára teremtett, mi is mindannyian Isten ajándékai kell hogy legyünk ezen a Földön. Áldás, ajándék, jó szó, lágy simogatás, foszló belü kenyér testvéreink számára.



2. A Jó Istenünk arra biztat bennünket, hogy egymásnak jó testvéreiként, egy családdá legyünk. Biztos, hogy Szent István, a maga módján, a 7 törzset egy nemzetbe kovácsolta. Ezek a törzsek valószínű nem is mind beszéltek ugyanazon a nyelven, ahogy kultúrájukban, hitükben, szokásaikban is lehettek eltérések. Biztos, hogy értékek tűntek el, sodródtak félre, de úgy gondolom, ma közülünk senki nem szeretné szétverni a nemzetünket, és visszamenni a Töhötöm, vagy valamelyik másik törzsbe. Jó nekünk itt magyarnak lenni, egy családban összetartozni, határok nélkül egymásra találni.

Jézus Krisztus arról beszélt, hogy azt szeretné, hogy egy akol legyen és egy pásztor. A II. Vatikáni zsinat ezt a gondolatot így fogalmazta meg: "Isten azt akarja, hogy az emberiség egy családot alkosson, és mi egymásnak testvérei legyünk." Én hiszem, hogy ez a szép álom meg fog valósulni! Biztos, hogy ez áldozatokkal jár. Minden nép az Európai Unióban értékeket fog elveszíteni, de ugyanakkor új értékeket is fog nyerni. Az lenne jó, hogy a mi magyar kultúránkból minél többet be tudnánk vinni a népek nagy családjába!

Az önszerveződő szeretet hegyeket mozgat. A hópelyhek milyen lágyak, milyen gyengék, mégis képesek hordozni, akár egy nagy felnőtt embert a sítalpakon. Ha összefogás van, csodákat tehetünk!

A minap egyik gyermekünket néztem, ő rajzolt egy ákom-bákom kis rajzot, amit a pár évvel nagyobb társa el akart venni tőle. A kis óvodás megvédte az alkotását a nagy kamasszal szemben. Azt ő teremtette, formálta, szülte meg. A mi mennyei Atyánk, ki ezt a világot 5 milliárd évvel ezelőtt szülte meg a tudósok szerint, lépésről lépésre formálta, alakította, mindazt, mi körülvesz bennünket, és minket, magunkat is. Vajon hagyni fogja, hogy széthulljon a világunk, és elpusztuljon? Nem hiszem, hogy mindazt, amit szeretettel, jósággal megteremtett, hagyná





veszendőbe menni. Ő a világunkat tovább akarja teremteni.

Szent István királyunk a boldogságos Szűz Anya gondjaira bízta népünket. Az Istent szülő Szűz az eltelt ezer esztendő alatt nagyon sokat alakított, formált minket. Nagyasszonyunk nagyon sok módon segítségünkre sietett. Miért engedné veszni erőfeszítése gyümölcsét, a nemzetünket? Biztos vagyok abban, hogy jó végre fogja vinni mindazt, amit szeretetből elkezdett!

Népünk, nemzetünk történelme során sokszor voltak nehéz pillanatok, a mohácsi vész után, Trianon után, a veszített világháborúk után. Sokan úgy érezték, hogy nincs tovább, hogy elveszett, összedőlt minden, talán nem is érdemes tovább menni. Mindig azoknak volt igazuk, akik a reményre fogadtak, akik hittek abban, hogy van tovább, hogy érdemes újra kezdeni...



BÖJTE CSABA ATYA KARÁCSONYI ELMÉLKEDÉSEIBŐL

Szeretem magam elé képzelni a csendes, egyszerű Betlehemi barlangot, benne a Szent Családot, a Kis Jézussal. Milyen döbbenetes egyszerűség! A Világmindenség Ura üres kézzel jön a világra! Nem hoz semmit, mert Ő maga az áldás, az ajándék. „Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett fiát adta.” Jn 3,16

Sokat gondolkodtam, hogy mit is kérjek a Jóistentől karácsonyi ajándékként az én nagy családom számára. Számotokra kedves gyermekeim, kiket Isten biztatására befogadtunk s nektek munkatársaim, kik akár itt Déván és Szászvároson munkatokkal, vagy a világon szanaszét anyagi imádságos segítséggel társaim vagytok Isten országának építésében. Valami olyat szeretnék kérni, mi nagyon fontos. Amire nagy - nagy szükségünk van e földi vándorlás idején. Nehéz dönteni, hisz sokfélék vagyunk. Családunk legkisebb gyermekei, kis Anna meg Amália még bizonytalanul totyognak a második életévük felé, de ott van a kedves Zsuzsi néni, meg az ausztriai Laab in Waldei nagytatánk, kik szapora léptekkel közelednek a századik életévük felé. Nagy családukhöz tartoznak olyanok is, akiket egyetlen szál bugyiban fogadtunk be, de vannak olyanok is, akik Isten kegyelméből nagyon gazdagok. Vannak, kik betegek, kik soha nem álltak még saját lábukra, mind a dévai iskolánkban tanuló IX. osztályos Ferenc. De vannak virágzó, fiatal, szép, egészséges társaink is. Mi az, amire mindannyiunknak egyaránt szükségünk van? Én mindannyiótok számára az élet Urától az élő hit ajándékát kérem.

Mit jelent számomra az élő hit? Hogy jobban megértsük, szemléljük a napkeleti bölcseket, kik látnak valamit, szívükbe elkezde parázlani a több, a szent, az igaz utáni vágy, és ők leteszik a munkájukat, megszakítják mindennapi rohanásukat és útra kelnek. A sötétben, az ismeretlen útra lépnek, nem tudják, hogy mit is keresnek, de szívükben lévő vágyra hallgatva, elindulnak a végtelen felé. Nekik nem jelent meg az angyal, nem egy misztikus élmény alapján kelnek útra. A természet titkait fürkészve, többet, jobbat akaró, segítséget keresve, józan emberi értelem indítására, bekopognak Heródes udvarába. Útbaigazítást kérnek és kapnak Heródes tudósaitól, udvari papjaitól.

Félelmetes! Ezek az udvari papok írástudók, mindent tudnak: „Júda törzse... Betlehem...” Iserik az üdvözítő igazságot, de nem kelnek útra. Az ők útmutatása alapján, a pogány napkeleti bölcsek,



átölelhetik Betlehem barlangjában az Istent. A felvilágosítást adók nem kelnek útra, nem ragyog rájuk Isten arca. Mennyire nem elég tudni a hitet. Mindent tudhatunk Istenről, a szeretetről, de ha nem kelünk útra, ha nem lépünk a szeretet útjára, többet akaró vágytól vezérelt szívvel, hogy megeljük a magunk betlehemi kisedét, elveszünk. Mit jelent ma úton lenni? Se én, sem más, nem tudhatja, nem látja az egész utat, de mindig felsejlik a következő lépés körvonala. Nyár vége óta, családok laknak kis gyermekekkel Szászváros szélén, sátrakban. Most vasárnap, kint, december eleji fagy volt. Próbáltam a prédikációban Istenről beszélni, de gombóccá keményedett az evangélium a számban. A Vörös családra gondoltam. Az édesapa, aki maga is a bölényesi árvaházban nevelkedett, feleségével és öt gyermekével vacog a leselejtezett katonai sátorban. A szőke kékszemű gyerekek közül a három kisebbiket én kereszteltem meg az elmúlt években. Miért lakoltatták ki őket? Hogy csúsztak idáig le? Miért nem tudják megszervezni az életüket? Miért van az, hogy mindig is voltak vesztesek? S miért nem kapnak díjat a verseny utolsó befutottjai? Nem tudom! Csak azt tudom, hogy sátorban lakni december elején nagyon hideg van. És azt is tudom, hogy nem lehet az evangéliumról prédikálni, karácsonyra készülni úgy, hogy tudod, nem is messze tőled, a hideg, a mocskok ártatlan gyermekek zsigereit, életét tépi szét. A mise végén útra keltem, kis temetőnkben elhagyott kis házikó állt. Elmentem az egyházközségünk tanácsához, a polgármesterhez, a Vörös családhoz, s most ott állhatok én is, mint a három király, s ölbe vehetem a pattogó tűz mellett a legkisebb Vörös gyereket, s szeméből rám kacag az, ki Betlehemben is, de oly sok más helyt is megtalálható. Betölt egy kimondhatatlan boldogság, ahogy nézem a csempekályha melletti ágyban, a kis ingecskekben elnyúló, békésen mosolygó gyerekeket. A sok-sok napos fagyoskodás után, folyamatosan 20 órát aludtak a gyerekek. Egy kis út és milyen végtelen öröm, nekik is, de nekem is. Úton vagyok. Hitemmel, e misztikus két karral Istent keresem, Istent ölelem át. Nem elég tudni a szeretetet. A tudás út nélkül kárhózat. Az élő hit, a világot tovább teremtő Istennel való párbeszéd, út, partnerség. Az élő hit, az eljövendő világot, Isten országát építő ember vére, mely betölti minden sejtünket, álmunkat, percünket. Az élő hit, mely akár a saját, vagy egyházunk, népünk, legmélyebb zsákutcájában is megelji az élő Istent, kinek kezét fogva útra kelhetünk, hogy tovább menjünk egy testvéribb világba. A vér, ha nem áramlik,

nem mozog, meghal, a hit mely nem kel útra, hogy a szeretet gyümölcseit teremje, megalvad és lehúz. Ahogyan oxigént, életet árasztva, adva árad a vér, áradjon bennünk Krisztus misztikus szívéből az élő hit, s bontakoztassa még jobban ki nagy családunkat a jóságra és a szeretetre.

Ezt az élő hitet kérem az Istentől ajándékként mindannyiunk számára...

REFLECTIONS IN ADVENT

1. It's wonderful! God truly clings to us, Jesus died for us on the cross and demonstrated with his life what true love is. He stole the flame of love into our heart so that our world could slowly take the road of sincere affection and brotherhood, paddling.

He guides us, and he wants humanity not to get bogged in the sin, hatred or in the devastating blows of wars. Like broody does with her chicken, he collects us around him and guides us in discovering ourselves and our world, in further dreaming the creation, in building up the kingdom of kindness and affection, which we have been praying for coming to fruition for two thousands years in the "Lord's Prayer".

I believe that humanity has not yet reached the walls that would hold in our flying. The road takes us along the coves, but we still have got enormous perspectives in front of us. Unidentified, undiscovered worlds that I and you are inspired to discover and conquer. These five billion years that took life to get here qualify us to trust in the infinity ahead of us, which we cannot even imagine. But when we humbly attend to God, the world He created, it would step-by-step blossom out, and can be ours.

Unfortunately, violent dictators, desperate pessimists, extremist stir-about people are to come and there will be quakes in the societies. But they should not trouble you, as your life, our life are in safe hands. God, who loves you and whose child you are guides you and will be with you always. He endowed you with goodness, made a cache of mine, copper and mineral oil in the ground before you were born, because he knew that you would be longing for flying, crossing the seas. You have been gifted with prudent strength to organise, to enable you to sink into the ground to explore your treasures, by dreaming your dreams, and by hard work, to dredge and give birth to your desires that will keep you flying on.

I trust that we have not yet reached to the bottom of the gifts bag, and there are yet plenty of mira-



cles we can expect, by discovering them we could make our life more comfortable. There is always an answer to each question, and every desire is fulfilled, for our Lord who injected thirst into your body likewise provided water abundantly.

2. I admire God's confidence: he entrusted his dear, holy Son to Saint Joseph and Virgin Mary. No security cherubs with broadswords in flames sent to accompany him. The Little Jesus jumped into the arms of people, for he knows that man is good, for every people was created by his Heavenly Father, and he does not create refuse. Jesus, the defenceless little baby nestles to Mary with trusting affection, he put his head into the arms of Joseph, and he knows that this couple will look after him. Herod seeks the life of the child, and the Holy Family leaving everything behind and giving up everything, is willing to make up their mind for life and love. They break away to Egypt to save Jesus' life. Divine confidence bears fruit!

I think that I must also trust in people, in the miracle created by God, whom God gave me as a companion, brother or friend.

I trust that broken bones aspire to join and to vivify after becoming full again. Desire, thirst lives after healing! I trust that my people, my nation lives and wants to live together in love with all those, who happily share the wonderful landscapes of the Carpathian Basin with us.

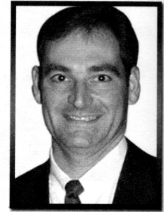
I trust that like any other nation, God also created us Hungarians from love and goodness. He created us to be his children to light, to give life and to carry splendour.

God bless their confidence that makes a home for us!



„A PÉNZ NEM MINDEN, DE JÓ HA VAN”

Tapasztalatom szerint, a gazdaságilag független emberek kevesebbet aggódnak a piac és az élet ingadozásai miatt. Átfogó pénzügyi tanácsadással segíték Önnek lelki nyugalma és vagyoni biztonságára megvalósításában.



Gábor László Vaski, CFP, B.Mus.

Senior Financial Consultant

390 Brant Street Suite 600,

Burlington, ON L7R 4J4



SOLUTIONS BUILT AROUND YOU™

Investors Group Financial Services Inc.

Tel: 905-333-3335, or 1-888-467-8844 (toll free)

Fax: 905-333-3559

e-mail: gabor.vaski@investorsgroup.com

www.investorsgroup.com

- ▶ BEFEKTETÉSI TANÁCSADÁS
- ▶ NYUGDIJBEFEKTETÉS
- ▶ ADÓTANÁCSADÁS
- ▶ JELZÁLOGKÖLCSÖN
- ▶ BIZTOSÍTÁS*
- ▶ KÉSZPÉNZ KEZELÉS
- ▶ HAGYATÉK,
- ▶ VÉGRENDELET TANÁCSOK
- ▶ BRÓKER SZOLGÁLTATÁSOK

TM Trademarks owned by Investors Group Inc. and licensed to affiliated corporations

* Insurance products and services distributed through I.G. Insurance Services Inc.

Insurance License sponsored by The Great-West Assurance Company

** Brokerage services offered through Investors Group Securities Inc.

**HIRDESSZEN FOLYÓIRATUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN FOGLALJA
AZ ÉVI ELŐFIZETÉST**

the coffee mill

Magyar és Európai ételek

A legfinomabb bécsi szelet és gulyásleves

Borjú paprikás galuskával

Nagy saláta és szendvics választék

Likőr engedéllyel rendelkezünk

44 éve állunk vendégeink rendelkezésére!!!

Minden nap nyitva délelőtt 10-től este 11-ig

pénteken és szombaton este 12-ig

99 Yorkville Ave., Toronto, Ontario

416-920-2108

Élőzene péntek, szombat és vasárnap este



Dancs Rózsa

“KIS KARÁCSONY, NAGY KARÁCSONY...”

Még ma is érzem annak a csillagszórós fenyőfának az illatát, amelyet a kertekre ráhajoló erdőből hozhatott házukba az angyal. Csingilingi szánon érkezett a faluba, ahol aztán egyik háztól a másikig röpködött, hogy megajándékozzon mindenkit a legnagyobb örömmel: a szent Gyermek születésének hírével.

Két és fél éves voltam.

Édesanyám egész délután énekelte a szebbnél szebb karácsonyi énekeket, miközben sürgött-forgott nagymamával a konyhában. Én a kicsi székre álltam, úgy vigyáztam minden mozdulatát. Kissé furcsán kötötték mindketten fejükre a babos kendőt, hátul bogozták meg a „kontyuk alatt”, ahogy nagytata mondta. Édesanya olyan szép volt, mint egy lisztes tündér, még az orra és homloka is fehér foltos lett, miközben a kalácsot bevetették a kemencébe. Emlékszem arra is, hogy a tortamasszából nyalinthatunk, Győző is, én is. Győző csak négy évvel volt idősebb nálam, és élt-halt a diótortáért, annyira, hogy alig engedte megnyalnom a kanalat, amelyikkel kikavarta édesanya a tésztát. Pedig azt nagyon szerettem én is.

Hogy a szakadatlan civakodásnak elejét vegye, nagymama megkérte Győzöt, hogy tanítson meg egy karácsonyi énekre engem is. Ha szépen énekeltek, mondta, az angyal legelsőnek hozzánk csenget be. Győző makrancos kicsi kópé volt, a maga akaratos természetével nem igen szokott kéréseknek engedelmeskedni, de most az ajándékokra gondolva, csakugyan kezdte énekelni a Mennyből az angyalt.

Azonban amikor a friss diós kifli illata megcsiklandozta az orrát, hirtelen abba hagyta a dalolást. Mohón a tepsibe nyúlt, meg is égette az ujját, de a zsákmányolt süteményt nem rakta vissza. Egyik tenyeréből a másikba kapkodta, majd hirtelen a nadrágja zsebébe csúsztotta, hogy kihűljön. Édesanya nem akarta, hogy a forró kifli megülje a gyomromat, ezért igyekezett elterelni a figyelmemet róla. Énekeljünk együtt, mondta, és máris elkezdte: *Csordapásztorok midőn Betlehemben/ csordát őriznek éjjel a mezőben...* Mindent értettem ebből, mert a csorda a kapunk előtt bandukolt el minden reggel és este. Nem télen, mert a hóban nem termett fű, de havazás előtt naponta hallottam az ostorpattogást és a kürtöt, amit a pásztor az alsó falu végén fújt meg, de olyan hangosan, hogy a felső

faluvégén is felébredtek tőle. Miért éjjel őrzik a csordát a mezőben?, kérdeztem, de édesanyának nem volt ideje válaszolnia, mert nagy dúrral berobogott Jenő, Győző középső bátyja, hogy vigyen bennünket szánkózni. Közben megtömte a száját és a zsebét friss kiflivel, és aztán usgyé!, ki az ajtón. Kint nagy pelyhekben hullt a hó, a jégvirágok is ritkulni kezdtek az ablakokon, hiszen a kemencéből kiáramló meleg leolvastotta őket. A házak ereszen még délcegen tartották magukat a jégcsapok, de elég enyhe volt az idő ahhoz, hogy havazni kezdjen. Igaz, már előtte való éjjel betakart mindent a hó. Annyira várta mindenki a karácsonyt, hogy a nagy kapkodásban az angyalok is kilyukasztották a dunyhájukat, és most minden tolluk hóvá változva a földre hullt. Juj, még a hangom is elakadt, amikor ezt hallottam. Nem szívesen hagytam ott a finom ételpárában fürdő konyhát, Győző is ellenkezett, de nem volt mese, kellett indulnunk. Jenő vezényelt, és mi követtük nagy, hóba süppedő lépésekkel a Gáng alá. Itt, a falu legmagasabb dombjának az aljában gyülekezett az aprónép. Hógolyóztak, szánkóztak, sivalkodtak. Rendszerint nagyobb fiúk vezették a szánkókat, és majdnem mindegyiket felborították, amikor leértek az útra. A puha hóba ömlesztett „utasok” visítózva, prüszkölve, kacagva tápázkodtak fel, kapálózva verték le magukról a havat és pirosak voltak, mint a frissen érő alma. Jenőt is elkapta a játék heve, ő is felborította néhányszor a szánkót, és én megszeppenve terültem el a nagy hóban. Szemem, szájam megtelt a puha fehér, hűvös vattával, ami nem is volt olyan rossz. Sőt, az első riadalom után már élveztem is. Amikor elmaradt, kértem, hogy még legyen borulás.

Győzőnek saját szánkója volt, ő egyedül úgy kormányozta az útját, hogy egyszer sem bucskázott fel. Fekete báránybőr kucsmája volt neki is, Jenőnek is, olyanok voltak, mint egy-egy hóemberke, akiknek fekete fazekat nyomtak a fejére. Alkonyatig folyt a vidám hancúrozás a tükörsimára vert domboldalon, de mindenki csak egy dologra gondolt: mit hoz az angyal? Jenő is többször megemlítette, hogy ha besötétedik, az angyalok besuhannak a házakba a karácsonyfákkal. Hozzánk is megy egy biztosan. Én titokban többször is felpillantottam az égre, nem látom-e meg valahol repülni őket, legalább egyet. Azt mesélte édesanya, hogy az angyalok fehér hosszú ruhát viselnek télen is, mert nem fáznak. „Miért nem fáznak télen?”, csodálkoztam, mert nekem télen fel kellett vennem a meleg kabátot, kötött sálát tekertek a nyakam köré, kötött kesztyűt és zoknit is adtak rám, hogy



meg ne hüljek. Győző pontosan úgy izgult, mint én. Nagyon várta ő is az estét. Minden percben indolni akart haza, mert attól félt, hogy lekésik valamiről. Sötétedéskor aztán mindenki hazatakarodott. A kutyák is megkezdtek az éjszakai zenebonát, vadul csaholtak. Közben fel-felbukkant egy-egy kucsmás, zúzmarás bajszú, csizmás ember fenyőfát cipelve a vállán, de én nem mertem megkérdezni Győzőektől, hogy kik azok a bácsik és miért náluk van a karácsonyfa. Valamit várt mindenki akkor este. Ettől a várakozástól remegett a levegő, ezt simították az arcomba a rám hulló hópelyhek, és ezt hallottam ki a vecsernyére megkondukt harangszóbból is. Nemcsak a falu, az egész világ a várakozás izgalmas hangulatába burkolózott. Szíjogva az orromra tapadt zúzmarától, belenéztem a hótakarótól ezüstösen csillogó messzeségbe, és úgy éreztem, még a Rétyi-nyír is égi csomagokat rejteget. Onnan aztán könnyen széthordhatják a fehér selyemruhás angyalok a környező falvakba, ahol ősszel szekéren már végighordoztak nagytatáék.

Otthon csupa finomsággal volt tele a ház: töltött káposzta, kolbász, kalács az egész lakásban. Rengeteg piros kalács, diós, mákos és üres, foszlós beigli kandikált felénk a hosszú asztalról. Forró illatukba beleszédültünk, amikor beléptünk a havas udvarról a konyhába. De nem nyúlhattunk hozzájuk, mert csak azelőtt szedték ki őket a kemencéből.

Annak az estének az illata nagyon finom volt! Édesanyám hajának is kalácsfénye volt akkor...

Majdnem elájultam, amikor meghallottam a csengőszót a belső szobában. Oda sem léptem be a nyár óta, mert hideg volt, nem fűtötték. Az volt a tisztaszoba, ahova csak a vendégeket szokták bevezetni, ha névnapra vagy más ünnepre megérkeztek valahonnét. Értetlenül és reszketve bámultam a becsukott ajtóra, amely mögött az angyalcsengő csilingelt. Édesanya megértette elbizonytalanodott pillantásomat, és azt mondta, hogy az angyal begyújtott a hideg szobába, mert azt akarta, hogy ünnepi este legyen. Győző úgy ugrott fel az asztal mellől, hogy még a hosszú padot is feldöntötte és rohant neki az ajtónak. Én nem mertem utána eredni, annyira megilletődtem a csodálatos hangtól. És akkor kitarult a csoda! A petróleumlámpát nagytata vitte be a szobába, amelyikben ott pompázott a két karácsonyfa. Egy nagy és egy kicsi.

Hiába gyújtották meg rajtuk a gyertyákat és a fényszórókat, hiába volt tele piros almával, dióval és szaloncukorral, én keservesen elsírtam magam. Győzőt jobban szereti, Győzőt jobban szereti – zokogtam, s

nem tudtak megnyugtatni. Még a keményhangú nagytata is megdöbbsent egy pillanattal. Győző persze nem törődött velem, hanem élvezte a nagyobb karácsonyfa minden pompáját. A legjobban az izgatta, hogy az angyalnak is ugyanolyan jonatán almája van, mint ami a csűr mögötti fánkon terem. Etus, édesanya húga, dohogott, hogy ő megmondta, nem érdemes két fával pepecselni, de senki sem hallgatja meg az embert... Édesanya magához vont, babusgatott, próbált vigasztalni, de alig hallottam a hangját. Biztatott, hogy nézzem meg, mit rejtett a fa alá az angyal, ám én csak a nagy fát és a kicsi fát láttam. Úgy éreztem, hogy menten összedől a világ.

Zokogtam, zokogtam, nem tudtak mit kezdeni velem. Sokáig vagy csak rövid ideig? Azt nem tudom már, de hirtelen fülelni kezdtem, mert kint váratlanul felugatott Bundás, a nagy házőrző kutya. Észre sem vettem talán, hogy a sírásom is alábbhagyott, mert a kutya egyre erősebben fogott. Valaki a havat kopolta le a bakancsáról -, talán az angyal gondolta meg magát..., és szinte vacogtam izgalomban. Már csak hüppögtem, amikor kinyílt az ajtó és Bartha János lépett be rajta egy nagy zsákkal a vállán. Adjon Istent és kellemes ünnepeket kívánt, és pajzán mosolyával mentegetőzni kezdett. Hogy az angyal hozzá tett le valamit tévedésből, amit viszont egy kicsi leánykának kellett volna vinnie. Gondolta, felgyalogol a falun, hogy megkímélje az angyalt egy úttól, van szegénynek azonkívül is elég dolga. Hogy mi lehet a zsákban? Neki aztán fogalma sincs róla, mondta, bele nem kukkantott volna a világért sem, mert ő csak a postás szerepét vállalta magára. Huncutkodva hümmögött, hol ide, hol oda kacsintgatott, és mélybarna, meleg tekintetében csillagok táncoltak. Azt mondták róla, hogy asztalos, és én szerettem, mert mindig hozott nekem valamit, amikor édesanyámhoz jött. De hogy az angyalt is ismeri! Ettől szinte megrémültem.

A szemem kikerekedett, édesanyához bújtam és remegve vártam, hogy kibukkanjon a zsák tartalma. Győző is segítkezett a kibontásnál, s hát, uramfia! Egy gyönyörű festett bababútor került a kicsi karácsonyfa mellé. Zöld asztalka, piros és fehér rózsákkal díszítve, hozzá két szék, egy támlás és egy hokedli, egy kicsi szekrény. No, meg egy ágyacska! A kis ágyba nem fért volna bele élő emberfia, én sem, pedig nem voltam nagy, de az asztal és a székek akkorák voltak, mint én. Azonnal kipróbáltam, és a következő pillanatban már csak ennél az asztalkánál fogadtam el a még langyos, vaníliás kiflit és a tejeskávét. Úgy ültem azon a kis rózsás széken, mint egy királykisasszony. Ezt Győző mondta engesztelően, mert megsajnálta, amikor



látta a nagy fa miatti bánatomat. A szekrénykében körte volt, illatos, mosolygó körte. Dió is. Nem is egy. Édesanya könnybe lábadt szeme ragyogott a boldogságtól. Talán abban a pillanatban döntötte el, hogy igent mond Jánosnak, aki már többször megkérte a kezét, de ő eddig habozott. Akire az angyal egy kislány megvigasztalását bízta, az csak jó ember lehet, gondolta, és akkor este együtt mentek el az éjfél iistentiszteletre.



George Telch

Végtelenül boldog voltam, hogy az angyal engem is pont úgy szeret, mint Győzöt! És mert abban a pillanatban én is nagyon szerettem őt, anélkül, hogy valamit szoltam volna, egy szép sárga körtét a Győző kezébe nyomtam.

MEMORIES OF CHRISTMASES PAST

After the rejoining of Southern Provinces to Hungary in the spring of 1941, our daily life settled into a normal routine. Both, my Father and Uncle Feri (Frankie) had safely returned from the War (Royal Yugoslav Army). Business in the shop was carried on as before. The Hungarian Authorities recognised my Father's Licenses formerly issued by Yugoslav Authorities. There were food, clothing and other rationing as everything was needed for the War effort. However, we ate relatively well, as we were getting extra food, as farmers whose equipment was repaired in the shop often paid in kind.

In the Fall I was entered into Kindergarten; I was only five years old. Here I met a number of neighbourhood kids I already knew and some others I didn't know. Later we all went into Grade 1 together.

Halloween, in the North American style was unknown to us. However, there was the Feast of All Saints Day on November 1 and the Feast of All Souls Day on November 2. These are days of remembrance, and prayer. We would order wreaths for the graves of our dear departed. They were usually, made up out of evergreens with some flower decorations. Wreaths would be laid out on the cold tile floor of our glass enclosed entrance porch for a day or two. The fragrance permeated the house. On the eve of All Souls Day at dusk, we would take the wreaths and many candles to St. Roche (Szent Rokus) Cemetery. There would be lots of people at every grave. The wreaths and many lit candles would be placed on each grave. The whole cemetery would glow. Prayers would be said and greetings exchanged with acquaintances at

the neighbouring graves. After exiting, just outside the gates there were vendors roasting chestnuts. Their aroma would fill the nippy air. Everybody would get a treat of a small bag of hot freshly roasted chestnuts and head for home.

St. Nicholas Day (Mikulás nap) is always very exciting. Mikulás (St. Nick) does not come at Christmas as in North America. He has his own day of celebration. It is celebrated on December 6 and it heralds the approach of Christmas. I vividly remember the occasions of St. Nick's visits up to 1944 when things changed. The celebration started by store window displays showing goodies, St. Nick chocolate figures, switches made out of branches, painted red and tied with a fancy ribbon, and some toys. On the Main Street (Fő Utca), the windows of Stühmer Chocolate and Candy store, Meinel Coffee store and Racics's Delicatessen were decorated. After dark, the store windows were bathed in red light, giving off a mysterious aura. Other traditional goodies were walnuts, dried figs and dates, apples and oranges. These were special, not everyday items and were also featured later with Christmas presents. Our parents would buy us small bags of roasted chestnuts while walking around on Main Street. Another store on Main Street was Fehér Drogeria, It was similar to a North American Drug Store, except it didn't have a Pharmacy. Some of the windows were filled with toys. It was a kid's paradise.

My parents took me to a children's Mikulás party at Hotel "Sloboda"¹ now renamed "Vadászkürt²." There were cakes and goodies and a lot of children. St. Nick came. With him came two Black Peters (Krampusz). They are black devils who help Mikulás. While St. Nick gives out presents, the Krampuses were running around with switches made of branches, admonishing us to behave and threatening that "bad" children will be punished. This was received with a lot of excited screams. Everyone got a present. It was a lot of fun.

This was the last Mikulás (St. Nick) party that was held. The important event was St. Nick's arrival on the Eve of St Nicholas, on the 5th, after supper. We would be in the kitchen. Its window opened into the yard. I had to put a shined shoe onto the sill between the two panes of the window. Suddenly there would be a loud ringing of a bell and St. Nick with a stern voice would say to me to kneel and asked if I had been a good boy and did I say my prayers. Shaking with fright I would kneel down on the floor and would answer yes. Then St. Nick would say "Pray the



‘Our Father’.” While praying, he opened the outer window pane and put the goodies into the shoe. When I finished praying, he said to be a good boy and listen to my Parents and then with much bell ringing he would leave. With great joy I would then look over the loot and start eating some.

A couple of days later my Father became very excited and upset. I heard said that Americans were bombed in Hawaii and have now entered the war and that this is a terrible thing (the attack on Pearl Harbour, December 7, 1941 by Japan). I wasn't sure what that meant. I knew that there was a place called America. My Father used to subscribe to the “National Geographic Magazine” and “Mechanix Illustrated” and read them. He knew English. I used to look at the pictures. Later when I could read, I still couldn't read the language only the place names, which I would look up in the Pallasz Lexicon (encyclopaedia). I still remember the pictures, especially those of West Point Military Academy. My Father tried to find out all he could and at night he listened to shortwave radio, which was forbidden.

“The beautiful Hawaii is gone; you know I always wanted to go there,” he said to Mother. He continued “I now wish we had emigrated to Canada not just talked about it.” A few years later I realised that he had several books on the Klondike and Yukon, which later I read avidly. For several days this was the topic of discussion with my Uncles and Aunts. Everyone agreed that, with America now in the War, there was no chance of winning. They said that when America came into World War I, they overwhelmed the fighting and it led to our defeat. America cannot be withstood. And with us between the two giants, America and Russia, things will turn bad. My Mother was crying a lot. She was concerned that they will call up my Father and other relatives into the Army.

Finally Christmas Week of 1941 came around. There were great excitement and anticipation. We would buy a Christmas tree and leave it in the cold glasses in porch. My Mother has been cooking and baking for the several days. I got to lick the mixing bowls of the cremes and icing and received the small trimmed off end pieces. My Aunt Magda was living with us. Mother's youngest sibling was only 14 years old when Grandmother died in 1935. So my Mother raised her. Her birthday was on December 22, but it was celebrated later, as explained below.

Christmas Eve arrived. In the afternoon my Father took me to Church. We went to the double spired

“New Church” (it was dedicated in 1904, the year my Father was born, named after St. Stephen, the first Hungarian King). It was in the care of Carmelite Friars. My Father had a friendly relationship with them. Near the entrance, to the right, there was a room which was opened at Christmas. There was a permanent ly installed Nativity Scene occupying the entire room and there were many coloured lights, a wondrous sight to behold.

While we were away, Mother secretly decorated the Christmas tree. When we arrived home after dark, first, we would have a solemn Christmas Eve dinner with certain traditional foods. I could barely eat from the excitement of the anticipation. As dinner came to an end, there would be a tinkling of a glass bell and Mother would rush out saying that she would look to see if the Angel had arrived bringing the Christmas tree and the presents. She would rush back excitedly saying that the Angel arrived and come and look. I clearly remember the presents. Among others, the main ones were my first story book, “Many, Many Stories” (Sok Sok Mese) which I have to this date, and double winged metal air plane, painted beige (as I later found out, a Boeing-Stearman model).

I remember that the previous Christmas (1940), I received a small red Dux Baba movie projector and a film to go with it. The film was a black and white cartoon in an endless loop, which went around and around with animals chasing each other and taking pratfalls. After all the excitement and Father reading a story, I was put to bed. My parents went to Midnight Mass, leaving me with Aunt Magda.

On Christmas Day all the Aunts and Uncles with my Cousins came to Dinner at noon. The get-together lasted late into the afternoon. On the Second Day of Christmas (Boxing Day), the entire Family went to Grandfather's house (he had remarried) for noon Dinner and another feast. Besides Christmas, we also celebrated Aunt Magda's 20th Birthday (Dec. 22), Uncle Stephen's Name Day (Dec. 26) and Grandfather and Uncle John's Name Day (Dec. 27). Name Day is the Calendar Day that commemorates the patron Saint after whom a person is named. In some societies or Countries, it is more important than the Birth Day. Everybody ended up singing. Besides Hungarian Christmas songs, there were Bunjevac (Croatian) songs too because Grandfather's wife, who was called Aunt Mary (didn't call her Grandmother), was of Croatian origin. To this day I remember a couple of those songs. There were six of us cousins and had a wonderful time.

This was the last Christmas with my Father.

¹Serbian for “Freedom”

² Original Hungarian name “Hunters' Horn.”



The Christmas of 1942 was very subdued. Besides some treats (no more oranges and figs), I received the story book "Aesop's fables" (Aesopus Meséi) which I still have. There were no big celebrations. The last postcard we received from Father on the Front was dated November 3, and postmarked November 12, 1942. The second last postcard was dated November 18 and postmarked December 20, 1942 and the last postcard dated December 11 and postmarked December 20, 1942. Obviously communications were breaking down and the situation at the Front was very desperate. Then, well before we received the last two postcards, the Russian Voronyezh Breakthrough occurred on January 13, 1943. This was kept a secret by the Hungarian Government, but there were rumours. After the War, my Father was declared dead, the date arbitrarily established by the Yugoslav Court as January 31, 1943. So his last two postcards probably didn't reach us during his lifetime. On Christmas Eve, as work wound down in the workshop, a couple of the apprentices and journeyman came in to wish a Merry Christmas. Other offered a glass of wine and some cookies. They were chatting about the fortunes of the war. One of the Journeymen, Uncle John said that he cannot understand the leadership sending the troops to Russia, when already by August, in short nine months, the Americans have rebuilt their Pacific Fleet and landed on Japanese islands (as I found out much later, he referred to Guadalcanal). He was afraid of dire consequences.

The Christmas of 1943 was again quiet, no big celebrations as some of the uncles were away in the Army. Besides some goodies, I received the story book "Auto Peter and His Friend the Chauffeur" (Autós Peti és Barátja a Sofför). I still have it. As the war wore on, in October 1944 Yugoslav Partisan's together with Russian Army arrived. Many Hungarian families went away to safety in Hungary and other places. Many of our relatives went too. So our extended family shrank considerably. We were hoping that one day Father would come home, so we stayed. The situation was very bleak. Our large yard was used to house Russian supply trucks and the workshop was repairing their equipment. The Front was about 10 kilometres away on the Danube. After their breakthrough to the West of the Danube, the Front moved on and a week before Christmas the last of the Russians moved out of our house and yard. So my Mother and I were alone. She did a major housecleaning. There was no Mikulás that year.

The Christmas of 1944 was the worst we experienced. We were alone, just the two of us. There was no large family gathering anymore. There were no Christ-

mas trees to be had. Some teenagers climbed some tall pines and cut down the top 3 - 4 feet. By now I had no illusions as to Saint Nick and Angels bringing the Christmas tree and presents. Reality set in.

On Christmas Eve, we managed to get a few branches, which we put in a vase. We took out the decorations and candles. There were no traditional fondant candies for the tree. Previously Mother traded a bottle of plonk (bad wine) for a kilo of sugar with a Russian soldier. She caramelized the sugar and wrapped the pieces in leftover fancy paper to hang on the "tree." There were no presents that year; there was no money and nothing could be bought anyway.

Next day we were about to sit down to our noon "Christmas Dinner," such as it was, when Alex, the Journeyman knocked on the door. He just arrived back from the Army and had nowhere to go. His Parents were already dead and other relatives disappeared. The rags he wore were all he had. So we welcomed him. There was room in the house, so we could put him up. Also, he got his job back in the workshop.



Maria Jankovics: *Once I had a dream*



JOGFOSZTOTTSAGTÓL LEGALÁBB ANNYI EM- BER SZENVED, MINT A KÜLÖNBÖZŐ BETEGSÉGEKTŐL

Beszélgetés Morvai Krisztina büntetőjoggal, a
Civil Jogász Bizottság társelnökével

– Épp egy évvel ezelőtt ünnepeltük az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóját, amikor a magyar rendőrség megtámadta az ünnepségről gyanútlanul hazainduló, Fidesz-rendezvényen résztvevő tömeget. Az ön fejlett igazságérzetének köszönhetően alakult a Civil Jogász Bizottság, mely feladatául tűzte ki az ott megsérült, ártatlan emberek védelmét. Hol tart jelenleg akkor megkezdett munkájuk?



– A Civil Jogász Bizottság kezdetben csak az október 23-i eseményeket szerette volna kivizsgálni. Azt gondoltuk, épp elég feladat nekünk, ha megvizsgáljuk, mi is történt október 23-án hajnaltól, a Kossuth téri demonstráció erőszakos felszámolásától 24-én hajnalig.

Ám a kivizsgálásunk elején gyorsan rájöttünk: vissza kell mennünk szeptember 17-ig, az őszi beszéd nyilvánosságra kerüléséig, mert onnan datálhatók és érthetők meg az események. Ugyanis szeptember 19-én és 20-án éjszaka már elkezdődött az emberek összeverése, a könnygáz- és gumilövedék használata, s már földön fekvő, védtelen embereket rugdostak, gumibotoztak a rendőrök. Erre a magatartásra mondta másnap Demszky Gábor, illetőleg Gyurcsány Ferenc, hogy példamutatón jártak el a rendőrök, és a továbbiakban ehhez hasonló viselkedést várnak el tőlük. Ezért merészelték október 23-án úgy viselkedni a rendőrök, ahogy, hiszen kaptak instrukciót, illetőleg felhatalmazást. Tehát, ha a testi sérüléseket vizsgáljuk, az már szeptember 19-én, elkezdődött. Október 23-án sokan megsérültek, még mindig nem tudjuk, mennyien. Folyamatosan derül ki: újabb és újabb emberek jelentkeztek, akik nem mertek kórházba menni, vagy nem mertek mentőt hívni, mert féltek a retorziótól. Ezért inkább orvosismerőssel láttatták el a sérüléseiket, vagy a családi orvoshoz fordultak, és megkérték, ne jelentse sehol a

dolgot. Olyan sérültek is előkerültek, akikről eddig nem hallottunk. Tegnap találkoztam valakivel, aki elmondta: a Madách térnél letérdelt a rendőr és célzott, a gumilövedék a hölgy mellét érte, emiatt mai napig rákellenőrzésekre kell folyamatosan járnia. A hölgy fiát hátba lőtte a rendőr. Elképesztő dolgok történtek. Sokkoló számaink sajnos igazak. A rendőrök csupán egy szemkilövést vállaltak magukra, de ez egyszerűen nem igaz. Szőőr Anna kolléganőm végezte a vizsgálatok eme részét, 14 szemsérülés keletkezett csak október 23-án!

– Ezek mind szemkilövések?

– Nem, hanem szemet érő súlyos sérülések, például könnygáz gránáttól. Az, hogy ömlik a könnyem a könnygáztól, nincs benne a számításainkban. Legalább négy ember megvakult. Már ismerjük őket név szerint is. A Ne féljetek Alapítvány, melynek szintén kuratóriumi tagja vagyok, két megvakult embernek biztosított anyagi támogatást. A történések másik csoportja a koncepcióeljárások. Szeptember 19-én és 20-án éjszaka a Kossuth térről békésen hazafelé tartó demonstrálókat összeverték, rabszállító autóba tették, beszállították a börtönbe, majd megkínózták és eljárásokat indítottak ellenük. Ezek a bünvádi eljárások hosszú hónapokon át folytak. A Civil Jogász Bizottság készítettett egy DVD-felvételt a sértettek meghallgatásairól, ahol az emberek nagyobb csoportja megszólalt. Nevüket vállalták, arcukat adták a filmhez. Itt a Polgárok Házában, ahol most beszélgetünk, hamarosan bemutatunk egy öt-öt perces összefoglalót ebből a DVD-ből. Azok az emberek, akik vállalták a nyilvánosságot, vállalták az arcukat, a nevüket, velük szemben kénytelen volt a hatalom megszüntetni a koncepció eljárásokat. Ez csodálatos dolog, a civil összefogás gyönyörű eredménye. Akiket viszont lebeszéltek arról, hogy vállalják a nyilvánosságot, ne legyenek bátrak, hunyáskodjanak meg, ne panaszkodjanak, stb., azok ellen még mindig folyik az eljárás. Illetőleg már ítéletet hoztak az ügyükben.

– Figyelemmel kísérik az atrocitást szenvedett egyetemisták sorsát?

– Főleg azokkal vagyunk kapcsolatban, akik a meghallgatásainkra eljöttek. Nem tudjuk, de nem is akarjuk kényszeríteni az olyanokat, akik félnek, vagy nem mernek beszélni. A napokban szólalt meg az Echo tévében Fodor Gábor török szakos bölcsészhallgató, akit két hetet kínoztak a börtönben. Egy jóarcú gyermek, apuka is professzor. Vagy a két szép száze Barbi-arcú kislány, a 45 kilókkal, most



érettségiztek, elmondták, hogy „csoportosan felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszakkal” vádolták őket, a néző pedig nem tudta, sírjon-e vagy nevéssen! Őket is összeverték, megkínozták a Rádió udvarán. Gyakorlatilag mindegyikük arról számolt be, hogy megszüntették az ellenük indított eljárást. Ez nagy eredmény!

– *Ma hogy látja: a tavaly október 23-i esemény első számú felelőse Gyurcsány Ferenc?*

– Abszolút. De azért vele kapcsolatban óvatosnak kell lennünk, mert kényelmes lehet a köreinek, hogy az ő nyakába varrjunk minden felelősséget. Azért ne felejtjük el: az őszödi beszédet – egy szó nélkül – végighallgatta az egész MSZP frakció, és nem volt egyetlenegy parlamenti képviselő sem, aki felállt és azt mondta volna, na édes Fecókám, tűnj el! Mert nem erre adtak felhatalmazást a választók! Egyetlenegy képviselő sem mondta, hogy gyerekek, én egy baloldali programnak adtam felhatalmazást, és nem például annak, hogy privatizálják az ország még hátralévő részét, nem vállalom! Mindent megszavaztak, és egyetértenek a „drága Ferivel”. Október 23-ával kapcsolatban sem volt egyetlenegy kormánytag, vagy országgyűlési képviselő, aki sarkára állt volna és megkérdezi, hogy mi történik itt? Egy jogállamban és demokráciában az emberi jogokat védeni kell, nem sárba taposni! Minden áron akadályozták például a kivizsgálási eljárásokat szeptember 19 és 20-ával kapcsolatban, pedig az akkor megtörtént események feltárásával meg lehetett volna akadályozni az október 23-i tragédiát. Az országgyűlési képviselők az Emberjogi Bizottság MSZP-es és SZDSZ-es tagjai obstruálták a gyűléseket, ahol pedig fel lehetett volna tárnai, mi is történt valójában. Gyurcsány felelősségét nehéz felülírni. De szoros versenyben áll vele a szemkilövető törpepárt, Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere.

– *Vagy megemlíthetjük Gergényi pünkösdi királyságát. Demszky haveri kitüntetése után vizsgálatot indítottak ellene. Ez is eredmény, nem?*

– Nagyon komoly eredmény! Jó lenne kimondani: Gergényit a szeptemberi, októberi brutalitásokban való aktív részvétele és irányított szerepe miatt rúgták ki.

– *Néhány nap múlva ismét emlékezünk az 56-os forradalomra és szabadságharcra. Hogy néz az ünnepi esemény elé? Nagy az elégedetlenség! Bizonyára mennek az emberek majd ünnepelni és tüntetni is...*

– Bizakodó vagyok. Fontos lenne, hogy végre emelkedett hangulatban ünnepelhessünk, mert tavaly

nem lehetett. Hallottam egy olyan mottót, hogy legyen az 51. az 50.! Mert az ötvenediket nem engedték megünnepelni. Sok emberrel találkozom, akik valódi ünneplésre, emelkedett hangulatra vágnak. Bizonyára olyanok is vannak, akik az október 23-i napokban vagy időszakban szeretnének nagyobb demonstrációkat tartani. Ám erőszakra nem gondolok! Az erőszak, a szeptember 18-i MTV székház eütti ostrom azért tudta kinőni magát, mert nem avatkoztak be a hatalom részéről. Nem küldtek erősítést a helyszínre, hogy megvédjék a rendőrök a bajtársaikat, hanem ellenkezőleg, megakadályozták őket. Ennek megfelelő stratégiai szerepe volt, ez egy harcászati stratégia volt, amelynek az volt a lényege: ha azt akarod, hogy alárendeltjeid vadállat módjára viselkedjenek az ellenséggel szemben, nézesd végig velük, hogyan kínozzák bajtársaikat, hogyan ölik meg, hogyan bántalmazzák stb. Ezért volt akkora erőszak a rendőrökkel szemben az MTV ostromnál, mert funkciója volt a hatalom számára. A másik nagy funkció a bűnös nemzet gondolatának újraépítése, újrafelfedezése. Ha azt mondogathatják: – Nézzétek, micsoda csöcselék, micsoda randalírozó nácik, fasiszták, antiszemiták, és ezt a külföldi hírügynökségeknek is nyomhatják, elérték céljukat. Akkor ez a bűnös nemzet nyilvánvalóan rászolgált arra, hogy a nyakába akasszanak egy olyan szerepet, mely szerint másodosztályú ország a világban, újkori gyarmat, s ebben az esetben mindent el kellene fogadnunk, amit ránk erőltetnek.

– *Önt is leantiszemitázták. Az elképesztő kijelentésekkel szemben hogyan védekezhet az ember?*

– Rajtam nem találnak fogást. Nagyon nehéz lehet a másik oldalnak, hisz mindig következetesen kiálltam a legkülönbözőbb emberi jogi kérdésekben... Ha viszont Várkonyi Tibor újságíró megcsúfolt Júdásoknak nevez bennünket, akkor higgadtan azt mondom, ezt nem tűröm el! Megszokták a magunkfajtaiktól, hogy szerények vagyunk, mindent lenyelünk, mindenért bocsánatot kérünk, s ezért pimasz módon úgy gondolják: folyamatosan gyalázzhatnak bennünket. S ha valaki a sarkára áll, és azt mondja, hogy nem hagyom, meglepődnek.

– *Megnéztem a Civil Jogász Bizottság honlapján az életrajzi adatait és meglepődve olvastam, hogy orvosnak készült. Hogy lett végül jogász?*

– Szabó László csodálatos magyartanáromnak köszönhetem az Apáczai Gimnáziumban, mert



rávilágított: a jogfosztottságtól legalább annyi ember szenved, mint a különböző betegségektől. Rádöbbsentem, hogy az orvosi hivatásban is az emberekkel való kapcsolatteremtés vonz, tehát sokkal kevésbé a manuális része, a fizikai része, mint inkább a lelki. A jogfosztottság, a méltóság sárba taposása, az emberi jogok semmibe vétele s ennek korrekciója, hogy olyan helyzetbe kerülök a hivatásomban, hogy képes leszek segíteni a megtaposott méltóságú embereken, ez nagyon vonzott.

– *Hogy látja a nok helyzetét: maradhat-e csinos és vonzó egész napos munka után egy hölgy, akitől mindemellett elvárják, hogy legyen jó háziasszony, ugyanakkor szereto anyja és feleség?*

– Igazságtalanságnak tartom a nők túlerheltségét. Azt fogom nagy előrelépésnek tartani, amikor az igazságosság és a szeretet fogalma nem vagyagosan jelennek meg az emberi kapcsolatokban, hanem is-is. Szeretjük egymást és ezért igazságosak vagyunk egymással, pl. a családi munkamegosztásban. A nőknek, miközben szerencsés esetben van hivatástudatuk, mint önnek és nekem, azért a háztartásért, a gyermeknevelésért, a családi otthon melegeért szintén mi tekintjük magunkat 100 százalékgig felelősnek és halálos büntudatunk van, ha ennek nem tudunk megfelelni. Úgy érezzük, mintha valami rettenetes bűnt követnénk el azzal, hogy egyébként halálra fárasztva magunkat végezzük a munkánkat, és gyakoroljuk a hivatásunkat. Ez alapvetően igazságtalan. Az igazságosság azt jelentené, hogy megosztjuk egymás között a feladatokat, hisz a család közös vállalkozás! Hisz két felnőtt ember közös akarata kell a családalapításhoz.

– *Krisztina, ismerte görög katolikus Nagypapját?*

– Nagyon korán, harmincvalahány éves korában meghalt. Az édesanyám is alig ismerte saját apját. De hiszem, hogy a szentlelken keresztül egyengeti az utamat. A megtérésemet is ő segítette. Édesanyám nagyon eltávolodott a hittől, amikor meg kellett élnie, hogy 1946-ban, a kommunizmus kezdetén, az oroszok bejövetelkor elveszítette görög katolikus pap édesapját, s a 28 éves nagyanyám ott maradt 5 gyermekkel özvegyen! A gyermekek azt élték meg, hogy uram Isten, hát miért tetted ezt velünk? Vagy nincs Isten, vagy olyan rossz, hogy nem akarunk vele barátkozni. Elfordultak Istentől, s én egy generációval később éreztem a nagyon erős hívást. Egész gyermekkoromban azt éltem át: ha bementünk egy templomba, édesanyám azonnal sírni kezdett. Annyit tudtam, hogy a nagypapa pap volt, s valahogy

ezzel függött össze a sírása. Belém ivódott, ha megéreztem a tömjén illatát, vagy beléptünk egy templomba, rögtön összeszorult a gyomrom. Jaj Istenem, anyu már megint zokog. Mert eszébe jutott, hogy amióta Nagypapa meghalt, nekik milyen katasztrófális életük volt. Elég, ha annyit mondok: 1956-ban, amikor keresztapám egy hazafias vers miatt bíróság elé került és három év fegyházra kapott, az ügyész azt mondta: “Kérem súlyosbító körülményként figyelembe venni, hogy a vádlott görög katolikus pap fia!” Miközben szerencsétlen alig ismerte az apját és addigra rég meghalt a papa. Édesanyjától azt hallotta állandóan az anyám, hogy édes Klárikám, húzd meg magad, maradj csöndben, ne beszélj, örüljünk, hogy egyáltalán életben hagynak bennünket. Mi vagyunk a legnagyobb ellenségei a rendszernek, klerikális reakciók. Nekem viszont erős megtérési élményeim voltak 14 éves koromban, egyedül mentem elsőlázozónak, és érzem, hogy a szentlelken keresztül a nagypapa igenis közbenjár értem.

– *Milyen érdekes, Krisztina ellentmondott a Ne beszélj kislányom, mert bajod származhat belőle intelemnek! Édesanyjáról meséljen valamit, aki, mint tudjuk: manöken volt...*

– Anyám nagyon szép, de egyébként a lelke is szép. Sokszor megfordul a Polgárok Házában, ahol most beszélgetünk. Tevékenykedik a polgári körökben. Ő is elkezdte fiatal korában ezt a igazságkereső, ellenálló hangot. Csak neki egyfajta fogságot jelentett a szépség. Őt felfedezték, és ráirányították erre a pályára, hogy ő szép, megy a kifutón és fotózzák.

– *Nem akarom szembe dicsérni, de hogy érzi: nem nagyon veszélyes, ha egy nő szép és okos is egyben. Én már többször hallottam férfiakat viccelődni azzal, jó ha egy nő szép, de ne legyen okos!*

– Ki mondja ezt, az itt a kérdés. Mert egy igazán férfias férfinak fontos az, hogy társa, partnere legyen. Lassan elmúlnak azok az idők, amikor a férfiaság fogalma azt jelenti, le tudok-e szorítani egy nőt, terrorizálni tudom-e, cselédsorba tudom-e tenni stb. Nem ettől férfias valaki. Hanem attól, hogy egy erős nőt társként el tud-e fogadni, és egymással partnerként tudnak-e élni. Ez fontos feladata a férfiaknak. Az emberi kapcsolatok igazságosabbá tétele, s ezáltal a nők erősebb pozícióba segítése nemhogy ellenkezne a gyermekek világra hozatalának igényével, hanem ez erősíti majd a nők elszántságát, hogy merjenek gyermekeket világra hozni.

– *Úgy kerek a beszélgetésünk, ha megemlíti három gyermekét, kettő közülük iker, akik, mint*



nyilatkozta, nagyon boldoggá teszik önt.

– Lili 17 éves, csodálatos lány, ő örökölte a nagymama szépségét. 180 centi magas, hónaljig érő lábakkal, egészen elképesztő szépség. Felnézek rá sok mindenért, nagyon fegyelmezett, jólelkű, klassz lány, akinek nehézséget jelent, hogy kevés önbizalma van. Az egyik legnagyobb ajándék, amit neki adhattam az életben: a hit. Látom, hogy a most 17 évesen olyan erős hitű, mint amilyen én lettem 31-32 éves koromban. Remélem, más minőségű lesz az élete a párkapcsolatban, az életben, azáltal, hogy erős hitű. Katolikus iskolába jár, nagyon jó közösségbe tartozik. Az ikrek: Sára és Vera nagyon különbözőek. Egy kicsit olyanok, mint a házaspárok, egész nap veszekednek, néha megpüfölik egymást, éjszaka aztán összebújnak. Teljesen különbözőek. Császármetszéssel hoztam őket a világra, és amikor ébredtem az altatásból, ott állt mellettem a bába. Megkérdeztem tőle, minden rendben van-e? Egészségesek? Igen, van két szép lánya, az egyik kopasz, a másiknak nagy haja van. Elképzelttem, milyenek lesznek. Amikor hozták őket a pólóban, Sára úgy nézett ki, mint egy párttitkár a volt Szovjetunióból. Valóban teljesen kopaszon, szigorú szemekkel nézett körül a világba. Vera pedig a szöges ellentéte: hullámos, szép hajjal, nőies arccal, és megszeppenten húzta be nyakát a pólóba. Születésüktől kezdve teljesen különbözőek, de nagyon szeretem mindhármukat.

– Mit tart legfontosabbnak az életben?

– Hogy azt a küldetést, melyre a Jóisten szánta az embert, be tudja teljesíteni. Folyamatosan kell imádságban kérni a Jóistent, hogy világosítson meg engem arról, mi végre vagyok itt a világban? Egyetlenegy ember sem jött véletlenül a világra! Van egy küldetésünk, amelyre engem a Jóisten szánt, és szán, ahogy a terveiben szerepelek, s ez mindig megújul. Van egy hosszú távú terve velem, s vannak hétről hétre tervei, amelyeket meg kell tőle kérdeznem, hogy segítsen meglátni, s adjon erőt hozzá, hogy be tudjam tölteni küldetésemet, ez a legfontosabb.

– Szokott vele beszélgetni?

– Állandóan. Szent Ignác lelkigyakorlatra járok a jezsuitákhoz, csodálatos dolog a szentignáci módszer, a szemlélődés, melynek az a lényege, hogy egy-egy bibliai szereplő helyébe hogyan élem bele magam. Ezáltal egyre jobban megismerem Jézust, próbálok hozzá hasonlónak válni, mert minden keresztény ember példaképe Krisztus. Ha megismerem, jobban megszeretem, egyre mélyebb a kapcsolatunk, s akkor jobban élhetek a parancsai szerint... *Frigyess Ágnes, Erdélyi Napló, 2007. okt. 10.*

Király Ilona: **HULLOTT A VÉR...**

Hullott a vér... Azt hittük, változás lesz.

– Óh Isten adta örökös remény,
ha te nem lennéi, rég elvesztünk volna
az élet hullámverte tengerén! -
Mert mi magyarok lángra kapunk könnyen,
de a sok érző, elhullajtott könnyen
– mint duzzadó folyón - csak sodor az ár,
így a helyes útra mégsem talál
a sokat szenvedett, jót akaró népünk.
Talán túl sokszor rossz irányba lépünk?
Másoktól várunk, kik csak kapcarongynak
használnak minket? - Térdeink már rognak!
Mégis, ha valaki bátran élre áll,
nem tántorít meg minket a halál,
az erőnfeletti ernberakarát
összefog, küzd, és győzelmet arat!
Mint ahogy tette akkor, ötvenhatban.
Rövid időre, talán néhány napban
mi voltunk a világ példaképei!
A szent szabadság ifjú hősei!
De ami ezután bekövetkezett,
hogy némely áruzó már szövetségelt
az elnyomókkal, a tipró tankokkal,
más titkon paktált az érdek-Nyugattal,
míg a nemzet zöme némán túrt, s maradt
tovább a terror, félelem alatt:
ez történelmünk egyik szégyenfoltja!
E tettek súlyát ma is magán hordja
otthon, s idegenben sok százezer magyar
Tart még a gyász, s a kérdés egyre mar:
Leszünk-e valaha virágzó, szabad ország?
Hogy jutnak élre, akik bajba hozzák
szegény hiszékeny, bizó nemzetünk?
Árulás, széthúzás lesz a végzetünk?
Ezt tapasztaltuk századok során.
Mért bánik velünk a sors mostohán?
Hullott a vér... De mégsem hiába!
Hőseink híre szállt a nagy világba,
s hány nép felkelt már az elnyomás ellen?
Ha akkor nem lobban fel a magyar szellem,
tán a világ sorsa is másként alakul.
Hőseink tette szolgált alapul.
Tehetségünk éppúgy szétment a világba.
Nem, a magyar nép sosem élt hiába,
csak hogy kihasználják mások, azt hagyta,
míg a civódást mégsem hagyta abba.
Mi bízunk, küzdünk, fellelkesedünk,
méltányolunk és megünnepelünk
minden hőstettet, minden dátumot!



S bennünk még most sem hagyott elég nyomot az önzetlen hősök elhullt drága vére? Ne csak szónokoljunk, tartsunk össze végre! Igen, gondolatban újra ott vagyunk Pest romos utcáin, s méltán hódolunk a bátran kiálló hősök előtt, kiket az önkény kivégzett, lelőtt. S míg körbeálljuk a nagy ravatalt, könyörgünk: "isten, áldd meg a magyart!"

TASKS OF THE COMMITTEE OF CIVIL JURISTS OF BUDAPEST¹

In September and on 23rd and 24th October 2006, Budapest was the scene of police atrocities and arbitrary arrests en masse, the victims of which were, for the most part, innocent citizens.

The victims, battered, beaten up or mentally abused, and their relations, similarly to the shocked eye-witnesses, thought that the horror would be investigated into, the culprits identified and those who suffered grievance satisfactorily made amends to and compensated for the damage that they suffered. Naturally, the public justly hoped that, by doing so, the organisations and representatives of the state concerned would prove and, at the same time, guarantee clearly and in an unbiased manner: never ever would another instance of the gross violation of human rights of this magnitude occur in the Republic of Hungary...

On 20 November 2006... we decided to establish an "alternative committee" consisting of seven jurists, independent of the government and political parties, in order to probe into the events objectively and impartially, with human right considerations as our priority. Our Committee considered the investigation of the following to its tasks (*we mention some of them only, Editor*):

a.) Establishment of the facts of the matter. What happened in Budapest between 17th and 22nd September 2006 and on 23rd and 24th October? What are the facts?

b.) Investigation of legality or otherwise of the conduct of the police and other state organisations. What rules apply to the events in September and October? Was the conduct of state actors (e.g. high-ranking police officials, policemen and others) in conformity or not?

c.) Need for accountability. We initiate the estab-

lishment of the answerability state-level decision-makers and law enforcers that acted in violation of the law.

d.) Compensation for the victims. Justification for reparation

e.) The importance and possibilities of prevention. How is it possible to guarantee that no similar mass police brutality and arbitrary arrests will occur again in Hungary in the future?

PERSONAL STORY, TOLD BY A VICTIM

On the morning of 23 October I came up from the countryside to watch the hoisting of the flag in honour of the 50th anniversary of the 1956 revolution. Armed with a camera we tried to approach Kossuth Square. The first shock occurred in Bajcsy Zsilinszky Street. When we turned onto Alkotmány Street we were confronted by large, high, thick iron railings, with policemen behind them. I said that we had come to see the hoisting of the flag, and asked to be let through. The policemen did not look us in the eye, but informed us that it was not possible, and that we should try elsewhere. I asked why. The reply: orders. We carried on, we found other streets shut off in the same way, until finally we came out into Nádor Street next to the television building, it was about half past nine in the morning. Here we came across hundreds of indignant people. A lot of them were discussing the fact that in this country remembrance is not allowed. Indeed, not so long ago there were decades when we couldn't commemorate people, only those specified. Surely they don't want to go back to those times? We proceeded through the indignant people to find out why they weren't making any headway. Here there weren't any iron railings, but instead a row of policemen, the barrier miles behind them. Why weren't they behind the barriers too? I took a lot of photos, but not just me, a lot of people had a camera in their hands.

What do you do, if you can't take a picture of the hoisting of the flag, well, then you take a picture of why you can't. What do you do if you couldn't even do that there, then you made a lot of noise. Behind the policemen's backs there was also a police car, and someone was filming the crowd. At one point the police simply began to move and stopped directly in front of the crowd. I was stuck in the front row with my sister along with a lot of elderly people. At one point they suddenly gave a push and I fell over. They fanned out and tried to pull, meanwhile people pulled

¹Ms. Krisztina Morvai, Founding co-chair and three other members of the CCJ will be at the Hungarian Community Centre talking about those events of October 23, 2006 in Budapest



too, they didn't want to let go. In the end the police won. While they were striking, I suddenly realised that the day's later intimidation was partly because of this well-devised provocation on their part. I didn't resist, although they battered me continuously on the head. When I was on the floor, two of them knelt on me, swore at me, pinned my hands together behind my back, handcuffed me, whilst continuing to hit me over the head! I went totally limp, in case it might stop them, the idea worked. They dragged me up, and we set off to the police van.

At a time like this countless thoughts go through your mind, your comparison, family, parents, life, defenceless.

"Spread your legs", and suddenly you're brought back to the present. While they frisked me, two old ladies shouted out of a window: "Don't hurt him, don't hurt him!" I looked at them and my granny came to mind. She had died long ago, but I really loved her.

They sat me in the van. There were already a lot of people in there, crying out in alarm. We were scared, you could see it on everyone's face. But an old guy started talking and relaxed the tension. They shut the door on us and we set off. On the way we discussed what was going on here. Is this democracy? We had our phones in our pockets, we tried with each other's help to phone our relatives. We arrived. "Everyone out! One after the other, line up!" Those who have been in the army know what a raw recruit's first day is like. Well, somehow I felt like this, except that my hands were still handcuffed. They led us up a corridor and we had to stand next to the wall. We were informed that a medical examination was to follow. A really sweet, podgy policeman brought out a box of rubber gloves, started to put a pair on, and said a good few times that he was getting ready for the operation. Typical courtesy, which of course didn't help to calm down humiliated people. They examined everyone one by one, then they took the tight plastic handcuffs off our wrists and made us empty out our pockets. We got a big envelope for our things. They took our blood pressure, before restricting our freedom again with metal handcuffs. We waited.

They took us down to another place where there were seats where we could sit down. We were summoned one by one, and they made an inventory of our things, they took away our shoe laces and belt, then marched us off in a big group. I ended up in really illustrious company: there were people who had fought in '56, an editor in chief and many others. Everyone had been brought in for political reasons.

The '56 fighter, an old gentlemen, recounted how he had fled Hungary sometime in the sixties. Then he had been afraid about what would happen. Now he wasn't afraid, and it was good that he wasn't alone. We talked, a lot and waited. I hadn't done anything illegal, I hadn't hurt anybody, I hadn't stolen anything, I had only expressed my opinion. As far as I was concerned such wrongful doings were unworthy of the 2006 holiday, which in respect to the heroes of 1956 should have been organised in such a way that everyone would feel that there was no longer any need for a revolution. It was not successful and the Government bears sole responsibility for this!"



Maria Jankovics: Freedom

"It is from numberless diverse acts of courage and belief that human history is shaped. Each time a man stands up for an ideal, or acts to improve the lot of others, or strikes out against injustice, he sends forth a tiny ripple of hope, and crossing each other from a million different centers of energy and daring, those ripples build a current that can sweep down the mightiest walls of oppression and resistance."

—Robert Francis Kennedy (1925-68), US.. Attorney General



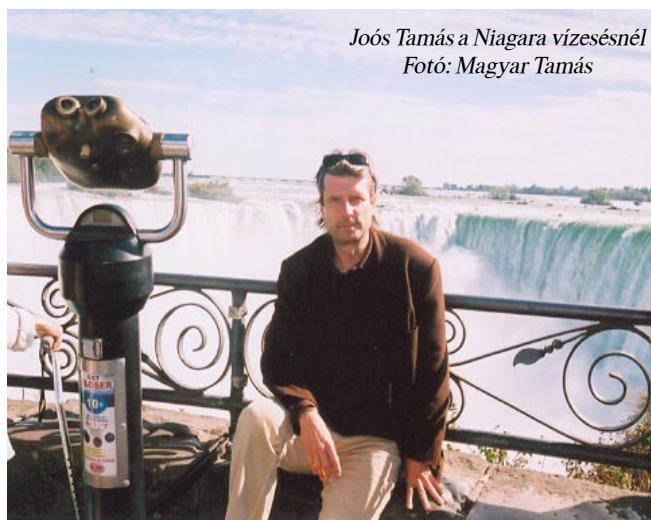
„Miután szaladjak, / a semmiig se érek,
nem marad más nékem, / csak a tiszta ének.”

Balogh József: Keservülten

JOÓS TAMÁS, AZ ÉNEKMONDÓ

Az 1956-os forradalom és szabadságharc torontói megemlékezői abban a szerencsés helyzetben voltak, hogy két magyarországi vendéget hallgattak meg: Dr. Szakály Sándor budapesti történészt mint ünnepi szónokot és a Szombathelyről érkezett Joós Tamás énekmondót.

A Magyar Kultúrközpont tehetséges kultúrigazgatója, Bede Fazekas Zsolt jó érzékkel válogatja meg, hogy kiket érdemes meghívni otthonról, akik az egyetemes magyar kultúra értékeit magas művészi színvonalon tolmácsolják. Berecz András, Dinnyés József, Tolcsvay Béla, Havas Judit, Kilyén Ilka - és még sorolhatnók azok nevét, akik itt az utóbbi évek folyamán megfordultak - mind-mind nagy élményt jelentve a közönségnek.



*Joós Tamás a Niagara vízesésnél
Fotó: Magyar Tamás*

„A versek megzenésítésével és azok előadásával már több mint húsz éve foglalkozom”, mutatkozik be Joós Tamás. „Középiskolás koromban József Attila műveinek megismerése térített arra az útra, amelyen sok éve járok. Főiskolásként figyelmem a határainkon túli költészet felé irányult, első sorban az erdélyi költők, Dsida Jenő, Szilágyi Domokos, Hervay Gizella, Kányádi Sándor, Farkas Árpád, Király László verseit zenésítettem meg.

1985-ben a Madách Színház Napokon a „Ballada éjjel – válogatás az erdélyi magyar lírából” – című összeállítás I. díj - ban részesült.

A 80-as években rendszeresen vettem részt különböző találkozók, tehetségkutató versenyeken

és fesztiválokon. Több biztatást kaptam ebben az időben Dinnyés József daltulajdonostól, a Szelkiáltó együttestől, valamint a Kaláka együttes több tagjától, Gryllus Dánieltől és Huzella Pétertől. A pécsi Énekelt Versek Fesztiválján 1985-ben egyéni előadóként kaptam elismerést, illetve a kőszegi Ciróka együttes tagjaként elhoztuk a Fő díjat is, melyet többek között az általam megzenésített és hangszerelt versek előadásáért kaptunk.



Joós Tamás szereti a gyermekeket. Bede Fazekas Ábel ezt tudja. Fotó: Papp Hortenzia

1986-ban a Gödöllőn megrendezett és a Magyar Televízió által is közvetített Fesztiválon a Varga Balázs által vezetett zsűri szintén első díjban részesítette műsoromat. Ezt követően évi 50-100 fellépést vállaltam – első sorban szűkebb hazám Vas megye területén – eljutottam Szlovéniába, Franciaországba, Svédországba, Szlovákiába, Romániába.

Az előadásaim nagy részét gyermek és ifjúsági korosztály előtt tartottam. Rendhagyó irodalomórák keretén belül mutattam be a hallgatóknak a költők verseit és tanítottam őket a versek szeretetére.

Több író-olvasó találkozón működtem közre. Legemlékezetesebb volt számomra, Bella Istvánnal, Faludy Györggyel, Farkas Árpáddal, Kaiser Lászlóval, Kányádi Sándorral, Ladányi Mihállyal és Nagy Gáspárral való közös együttlét, valamint a Vas megyei költőkkel való együttes fellépés.

Közel 100 saját megzenésítésű verssel a hátam mögött fogtam hozzá egy zenei CD elkészítéséhez, amely 2002. februárjában jelent meg. A 17 megzenésített verset tartalmazó hanganyag a „Dolgok arcai” címet viseli. 2004-ban jelent meg a gyerekeknek szóló zenei anyag *Üveggolyók* címmel. Közel 5 éve, hogy a Vas Megyei TIT Egyesület Irodalmi Körének tagjaként összeállításokkal járjuk az országot. A „Magyarnak lenni” című program a Magyar Millen-



nium tiszteletére készült és közel 30 alkalommal mutattuk be Samu Gabriella és Prikazovics Ferenc versmondóval közösen. További műsorok szerkesztése is elkészült. A „Nagyon fáj” című, József Attila műveiből összeállított estünk mellett jelentkeztünk a *“Szeretni tehozzád szegődtem” - válogatás a magyar szerelmi líra gyöngyszemeiből* című összeállítással, illetve felújításra került a már említett *“Ballada éjjel”* című est is.

Weöres Sándor születésének 90. évfordulója alkalmából elkészítettük a költő műveiből összeállított irodalmi estet, amely a *“A rejtett ország”* címet viseli.

A 2003-as évben szerkesztettünk egy irodalmi estet a kuruc kori költészetből *“Zölderdő harmatát”* címmel. Az Oladi Művelődési Központ igazgatójaként 1999. óta aktív szervezője voltam a Magyar Énekmondók Találkozóinak, amelyet minden évben a Vas Megyei TIT Egyesülettel közösen rendezünk, és a határainkon túli énekmondókon kívül a magyarországi kollégák is bemutatkoznak. A 2007-es találkozót már új munkahelyemen a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban rendezzük meg. 2005. április 11-én jelent meg a Vasi TIT Irodalmi Kör *“Sebed a világ - József Attila versei”* című CD lemez, melynek zenei anyagát készítettem, illetve a lemezen megzenésített verseim hallgathatók. 2005. október 13-án mutattuk be a Vasi TIT Irodalmi Köre tagjaival Jeszenyin-műsorunkat a szombathelyi Képtárban.

2006. május 7-én a Mesebolt Bábszínház bemutatta a *Szerencsének szerencséje* című mesejátékot, amelyben mint muzsikusz tekerőlanton és kobzon játszom. 2006 nyarán Nagy Krisztinával, a Vasi Népdalstúdió tagjának közreműködésével összeállított közös népzenei programunkat mutattuk be több helyszínen. Szívesen vállalom fellépéseket gyermekprogramokon, fesztiválokon, iskolákban rendező irodalomórákon.”

“Joós Tamás szerint... a zene felöltözteti a verset, így intenzívebbé teszi a befogadás élményét. Feltéve persze, hogy megfelelő zenével öltöztetjük a verset... Joós Tamás többnyire gitár és korabeli hangszerek, koboz és tekerőlant felhasználásával varrja a versek új ruháját, mindig ügyelve arra, hogy a szöveg az előtérben maradjon.” (www.nyugat.hu)

Joós Tamás a Paraméter Klubban egyéni előadóestet is tartott. Közvetlensége, sokhúrú, sokszínű előadásmódja elbűvölte a hallgatóságát, amely többször is ráadást kért a művésztől. Visszavárjuk.

IN MEMORIAM GOTTLIEB SIMON ERIKA



EMIGRÁNS SZERELEM

Első csókunk Montreálban
Még sok közös bünt takart,
Első csókunk mámorában
Még téged láttunk, Dunapart.
Mont Royal hegyén Budának
Sápadt vert-csipke tornyai;
Első versedben - ne szégyelld -
Még Kosztolányi és Ady.
Aranyeső a westmounti
Dús villa terméskő falán -
Első csókunk mámorában
Margitsziget, sötét Tabán.
Húnyt szemem mögött a tépett
Ifjúság és az elvetélt
Gyerekkor tájairól lépek
Karodba, hogy ne tépje szét
A régi város szöttesét
E tárt új város fénytere,
S e percben még helyrefordul
Göncöl kifordult szekere.1

IMMIGRANT LOVE

Over the Hills of Mount Royal
We saw the lattice work of spires,
Montreal thus turned Budapest;
In our first kiss we both turned liars.
Under a spray of goldenrod
Over a brownstone wall, we kissed.
It was the Isle of Margaret
In the Westmount of the evening mist.



With my eyes closed, I slowly wind
 My way to you, to leave behind
 Landscapes of childhood, windswept, torn,
 Of youth that died before 'twas born.
 Spread out beneath us, Montreal's
 Million lights. Yet lights of gold
 Cannot make the fine fabric fade
 Of ours distant city of old.
 Has Montreal turned Budapest
 over the sea, in this embrace?
 See, the Big Dipper turns around
 To gaze at us from its old place.

Gottlieb Simon Erika élete teljes volt: asszony a szó legnemesebb, mondhatnók: reneszánsz értelmében. Feleség és anya volt, minden percében és minden idegszálában szeretteire figyelő, értük aggódó. Festő-grafikus meg költő is volt, ezenfelül pedig professzor, szakmájának az átlagon felüli tudója, művelője, több könyv szerzője.

Búcsúzóul hadd idézzem néhány, művészetéről írott gondolatomat.

Erika a grafikáin az élet, a szépség, az értékek devalválódásának a titkait faggatta, a dilemmát, amelyet versben így fogalmazott meg: *“Tükrömben idős, idegen arc./ Ki lehet? Vak szívem igazít;/ Meg kell találnom az enyémet,/ a múlt tükrében az igazit.”* (Tükörkép).

Nemcsak arcának, hanem a környezetének a “romló földi mását” (hogy (Dsida Jenő szavait használjuk) is nyugtalanul kutatta. Ezért minduntalan ceruzájához nyúlt, hogy megragadja a pillanatot, képbe örökítse a látványt, “az igazit”. Utazásainak művészetbe lényegült emlékei közé tartoznak a *József Attila szobra* című kisgrafikája, prágai, berni, dublini, durhami képeslapjai ugyanúgy, mint pasztelljei vagy nagy olajfestményei.

Simon Gottlieb Erika képeivel a művész otthonában találkoztam először. Meleg hangulatú, impozáns olajfestményei sajtóságos élményt jelentettek akkor is, évekkel ezelőtt. A kultúremler reflexiói ragadtak magukkal a gazdag válogatásban. Alkotásainak egy sajtóságos csoportja színházi- és utazási élményekhez kötődik — Sophoklestől Beckettig színművek elevenednek meg előttünk, egy-egy színházi jelenet vagy figura kel új életre a képein. A természet ihlette képei zsúfoltak, lágy, meleg színekben tobzódók, és dús a táj is, amely körülveszi ezt az újraálmodott, emberalkotta-formálmínósította világot. Puha, tompított színeket festett, amelyek azonban nem szelíd árnyalatok, mert

erőteljesebb, és szinte észrevétlenül tűnnek át a sötétesbe. Rendkívüli erőt sugallnak ezek az első pillanatban merengőnek tűnő alkotások. Az idő és a tér végtelenségéből a maradandó percet ragadta meg Erika, az emberien meghittet, a metaforikusan sokat jelentőt.

Gottlieb Simon Erika távozása betölthetetlen űrt hagyott maga után nemcsak szeretett családjá, de közeli barátai körében is. Nyugodjék békében.

Dancs Rózsa

Kaslik Péter

“Fáj a sok sietős halál”

IN MEMORIÁM MÓZSI FERENC 1947 -2007



Fotó: Telch György

2007. november 6. magyarországi idő szerint 10:28-kor a budapesti Szent István Kórházban elhunyt Mózsi Ferenc, költő, lapkiadó, és az 1980-1994 közötti észak-amerikai magyar irodalmi élet és kultúra egyik kiemelkedő személyisége. Mózsi Ferenc, több mint tíz verseskötet szerzője, az 1984-ben Marrakesben (Marokkó) A Költők Világkongresszusán tiszteletbeli doktor címet kapott.

Mózsi 1974-ben, huszonhét évesen érkezett az Amerikai Egyesült Államokba. 1980 – 1994-ig a chicagói Szivárvány kiadója és szerkesztője, valamint a Szivárvány könyvek sorozatának kiadója.

A Szivárvány könyvek sorozata jórészt a Magyarországon, valamint az elszakított területeken a kommunista hatalom idején tiltott irodalomnak számító könyvek sajtó alá rendezését és Mózsi Ferenc saját költségén való kiadását jelentette. Mózsi Ferenc, hosszú éveken át, nemcsak Chicágóban, de Észak-Amerika szerte is, minden jó magyar ügyet



példamutatóan és készségesen támogatott.

Mócsi Ferenc neve jól ismert a torontói magyarok körében is, hiszen az éveken keresztül itt megrendezett "Mócsi-estek" éveken keresztül színvonalas kulturális eseményeknek számítottak. Mócsi már súlyos betegen, utoljára 2007. május 4-én lépett fel Torontóban Tóh János Rudolf énekessel.

Mócsi számára a versírás létkérdés volt. Számára a "Kezdetben volt az ige" nem teológiai tétel, hanem tényleges költői parancsnak számított. Mint költőt a magyar szavak, szóösszetételek, és a magyar nyelv felülmúlhatatlan kreatív lehetőségeinek káprázata rangadta magával. Huszonöt éven át írt verset Amerikában – magyarul, mert hitt a vers megtartó erejében. A magyar világhírű példájára Mócsi Ferencnek is először messzire kellett mennie, hogy megérkezzék önmagához. Az ő életútja minden kivándorló magyar életútját példázta: Elmentünk világot látni – és mit látnak szemünk? Önmagunkat. Ott is mi vagyunk. Amikor a külföldre kerülés vakrémülete elszlott, arra ébredünk, hogy a hamuba sült pogácsába bele van gyúrva létüknek teste és vére is. *"Olyan örökséget hordozok*

mely megmagyarázhatatlanul javamra

és ellenemre van", fogalmazza meg Kezdet c. költeményében.

Végső őszinteségünk pillanatában lelkünk legmélyére tapintunk. Olyan értékeket menthetünk csak át, amelyek megállják helyüket mind Chicagóban, mind Budapesten, vagy éppen Erdélyben. Nem új értékekről van szó, hanem a régi értékek éltető erejéről.

„temetjük a múltat és reszketünk a jelentől

tudjuk a holnap már nem a mi dolgunk

számtalan harcban meggyötört arc tekint reánk",

ahogy az Állandó c. versében olvassuk.

Mócsi Ferenc, már betegen, másfél évvel ezelőtt költözött vissza Magyarországra, ahol a rendszer semmi támogatást nem nyújtott a számára egy pártokon felüli, tisztán kulturális, és az egyetemes magyar irodalmi értékeket képviselő irodalmi lap kiadásához, de még a saját megélhetéséhez sem.

Betegségének utolsó szakaszában már csak egyedüli testvérére és néhány hűséges barátjára támaszkodhatott. Az ő sorsa ebben is a magyar költők magukra hagyott szomorú sorsát tükrözi.

Mócsi Ferencet a rákoskeresztúri temetőben helyezik örök nyugalomra, édesanyja mellé.

Fájlaljuk sietős halálodat, Feri.

Cambridge, Ontario, 2007. november 7.

SZIVÁRVÁNYOS FERENC SENKI FÖLDJE

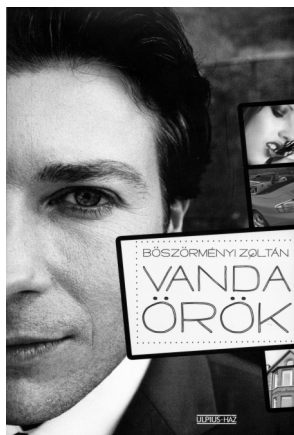
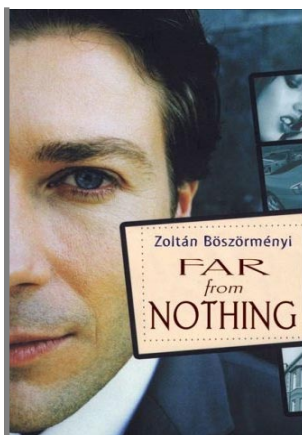
Mócsi Ferenc hatvanéves. Ennek a mondatnak minden valamirevaló irodalomban lenne helyi értéke. A miénkben alighanem nincs. Mert a miénk, egyre inkább úgy tűnik, leginkább semmirevaló irodalom, ahol önjelölt zsenik kánonoznak és vitustáncolnak mindenfajta következmény nélkül.

De most nem is erről van szó. Megmondom inkább, miért kellene a mondatnak helyi értékkel bírnia. Két okot is tudok rá. Egyik, hogy Mócsi egyike az utolsó par excellence költőknek. Aki éli és közben írja az életét, vagy írja és éli közben, vagy csak írja és nem éli – de az írás mindenképpen az egyik, ha nem a legfontosabb princípium a világában. Meg kell becsülni az ilyesmit, főleg olyankor, amikor machinátorok és mache-bajnokok akarják elhitetni az olvasókkal, hogy az írás nem egyéb hangzók fölötti szarzkodásnál.

A másik ok, amiért most Mócsival kellene foglalkoznia a magukra adó irodalmi orgánumoknak, hogy alapított és szerkesztett egy folyóiratot, amelyet Szivárványnak hívnak. Hívtak. Mivel megszűnt.

De lapozzunk vissza kicsit. Mócsi (Vystup) Ferenc, úgy tizennyolc éves kora táján, megállt egy alkonyatban a jugoszláv tengerpart eldugott öblében, és bevárta a sötétet. Akkor módszeresen levetkőzött, nejlonzacskóba csomagolta az iratait, a pakkot egy törrel a fecskéjéhez erősítette, és amikor a hold is letakarodott az égről, belevetette magát a fekete semmibe. És úszott, nagyon sokáig úszott. És számolt, nagyon sokáig számolt. Előre kikalkulálta, meddig kell egyenesen úsznia, és mikor kell jobb kanyart vennie, hogy Olaszországba jusson. Talán bal kanyart. A jobb manapság jobban hangzik. Mindegy. De elfáradt a gyermekember, féleszméletben, félálomban, félrémületben fordult egyet, szerencséje volt, és kifogták az olasz halászok. Lövenben egyetemet végzett, hogy legyen papírja az élethez. Aztán elment Chicagóba. Alapított egy utazási irodát. És dolgozott, mint mindenki, aki ott megélni akart. Keményen, mert ha igen, akkor miért is ne... És amikor eleget keresett, *Szivárvány* címmel lapot indított – az amerikai kontinens egyetlen jelentős magyar nyelvű irodalmi folyóiratát.

Közben megetette, meglakatta, megutaztatta a magyar irodalom jeleseit és nagy potyázóit, kánon- és szarkeverőit, akik a rendszerváltozás után rendesen el is feledkeztek erről. Meg róla. Tulajdonképpen idáig tartott a történet. Mócsi Ferenc a rendszerváltozás után hazahozta a lapját, mely a nagy irányzatos



Böszörményi Zoltán könyve megrendelhető:
www.ulpius.hu
www.exileeditions.com
www.amazon.ca; www.indigochapters.com



TORONTÓI
MAGYAR
RÁDIÓ

Minden szombaton
d.u. 5-től 7-ig

**HIRDESSZEN A
FOLYÓIRATUNKBAN!
A HIRDETÉS MAGÁBAN
FOGLALJA AZ ÉVI ELŐFIZETÉST**

COLUMBUS TRAVEL

**BÁRHOVÁ - BÁRMIKOR - BÁRMELYIK repülővel
MINDEN ár mindig a LEGOLCSÓBB!**

311 Sheppard Ave. East
Willowdale, Ont. M2N 3B3
Telefon: 416-224-5800
Fax: 416-224-5459
Toll free: 1-866-853-9304

1262 Hurontario Street,
Mississauga, Ont. L5G 3H3
Telefon: 905-271-1271
Fax: 905-271-7255
Toll free: 1-800-390-5292

lapbucherálások idején megpróbált, szinte egyetlenként, mindenfajta falkán és pártálláson felülemelkedve, csak minőségi alapon szerkesztődni. Negyedévente megrendezte, állandó és gyarapodó törzsközönség előtt, a várbéli Liteában folyóirat-bemutató számait, évente megtartotta Csobánkán a tanulmányi napjait, ahová százak zarándokoltak el, ki. Fellépett szinte a teljes (mára) jobb- és baloldal, Faludytól a napokban gyászolandó Nagy Gáspárig, Binder Károlytól Szabados Árpádig, a Holmitól a Kortársig és Tiszatájig – jöttek a Vajdaságból, a Felvidékről, Erdélyből, Kárpátaljáról, ott voltak Ausztria magyarjai csakúgy, mint Kanadáé vagy Ausztráliáé... Ott volt, félve írom le, a magyar irodalom. Vagy – ott voltak az annak hittek.

Aztán eljött az igazság pillanata, avagy a nagy lenyúlások és bekebelezések ideje, amikor Mózsit szinte mindenki magára hagyta. Egyetlen picula támogatást nem kapott a folyóirat-kuratóriumoktól a lapjára, a tuti felől már nem volt érdekes – talán rendesen palira is vették. Ki tudja.

És igaza volt, amikor megsértődött. És amikor megszüntette a Szivárványt – élete nagy kalandját.

Mózsai Ferenc hatvanéves. Már nem az irodalomért küzd – az életéért. Egy pillanatra figyeljünk oda rá, ha nem esik nehezünkre. Mintha, véletlenül – egymásra...

Zalán Tibor író (2007. 01. 05. Magyar Hírlap)

**Köszönet Neked, amit eddig tettél és
amit még tenni fogsz, munkád nem ért
itt véget...**

Noé Zoltán, barátod és munkatársad
Chicago, 2007. 11. 06.



Mózsai Ferenc dedikál Torontóban. Fotó: Telch György



Székely Emese

1557-2007 - VIVAT ACADEMIA!

450 éve annak, hogy iskolánk, a marosvásárhelyi Református Kollégium megalakult Schola Particula néven Izabella királyné rendelete nyomán. A majd félévezredes történelme során az iskola több különböző nevet viselt, melyek közül a Bolyai Farkas Líceum a legismertebb. 1994-ben újraindult az 1948-ban megszüntetett Református Kollégium, 2006-ban az Erdélyi Református Egyházkerület visszakapta az államtól a grandiózus, szecessziós épületet, ahol most a két iskola 1400 diákja tanul.

Immár hagyománnyá vált, hogy az öregdiákok világtalálkozót szerveznek egy-egy kerek évforduló alkalmából. Ilyenkor, nyárutón itthonról és a világ minden részéről hazajönnek a volt diákok, hogy beszámoljanak arról, mivé is lett az itt szerzett tudás, mit köszönhetnek az alma maternek.

Az idén augusztus végén a háromnapos rendezvénysorozat minden korosztálynak kívánt valami emlékeztetést nyújtani. Többek között szerveztünk könyvbemutatót, kiállításokat, tudományos előadásokat, orgonakoncertet, verseket hallhattunk, sor került címervisszahelyezésre és emléktáblaavatásra, koszorúzásra, püspöki igehirdetésre, nótaestre és rockkoncertre. Megható volt szinte minden egyes pillanat, hisz mosoly, kézfogás, baráti ölelés, csendes zsongás lengte be a folyosókat, udvart, osztálytermekeket. És a mondatok, amelyek mindig így kezdődtek: "Emlékszel, amikor...?" Olyan öregdiákok is találkoztak, akik 60 évvel ezelőtt hagyták el az iskolát.

A Vártemplomban tartott záróistentisztelet

mellett az egyik legemlékezetesebb program a színházban tartott szombat esti gála volt. A kisdíákok mellett olyan színészek és rendezők léptek fel a Kincses Elemér által rendezett műsorban, akik középiskolába a Bolyaiba jártak. Mindenki hozott valami kedvenc műsor részletet, dalt, verset, humoreszket és elmeséltek egy-egy kedves iskolai csínytevést... Sokunk számára a legemlékezetesebb Kilyén Ilka versmondása volt. Olyan felfoghatatlan finomsággal mondta, szinte lehelte Nagy Attila versét, hogy azóta is vágyom újra átélni azt a meghatottságot, amit a vers hallgatása akkor kiváltott belőlem.

Sok értéket és sok értékes embert nevel, nevelt ez az iskola éveken át.

Adja isten, hogy áldás szálljon hírére, nevére még sok-sok éven át! Vivat Academia!



Bolyai High School is continuator of the Schola Particula traditions, establish in Targu Mures in 1557, and of the Reformed College banished from Sarospatak at the beginning of the 18th century. The establishment in Targu Mures, one of the first schools of the Reformed Church in Transylvania, was first working in the old building of the Franciscan monastery in the fortress. After being sacked in 1601 and 1602, the Schola was moved into another building, on the place of the present high school. For centuries it had accommodated the Reformed College and the present high school.



**Erdély polgári hetilapja, az Erdélyi Napló
fojtogató politikai-gazdasági környezetben
jelenik meg, ezért minden erkölcsi és
anyagi támogatásnak örülünk. A kiadó
eurosszámláján minden adományt
köszönettel fogadunk:**

**SC Kalauz SRL, Banca Transilvania, Cluj,
cont: RO70BTRL01304202941257XX, cod
SWITT BTRL RO22, Románia.**

**Külföldre (bárhová) három hónapra az
előfizetés díja 15 euró, egy évre 60 euró.**

**KALEIDOSCOPE PUBLISHING
MINDENKI ÉLETE SAJÁTOS
TÖRTÉNELEM! MESÉLJE EL UNOKÁINAK!
KÖNYVÉT MI KIADJUK!**

**MAGYARUL, ANGOLUL VAGY KÉT NYELVEN.
KÉZIRATÁNAK FORDÍTÁSÁT VÁLLALJUK.**

Tel.: 416-491-4631

E-mail: rosacae@hotmail.com

www.kalejdoszkep.com



Varga Gabriella

„AKI EMBERNEK HITVÁNY, AZ MAGYARNAK ALKALMATLAN”

Tamási Áront idézni alapos okunk van mostanában. Éppen ezért járja át szívünket az eddigitől valami módon eltérő, különös melegség, hogyha magyarnak alkalmas embertársakkal hoz össze a sors, s magyarnak alkalmas betűvetés kerül a szemünk elé.

Balogh József szombathelyi költő is hordozza szívében a keserőséget kettőezer négy december ötödike óta. Ha onnan a nyugati végekről kelet felé messzibb magyarokhoz is eljutna a hangja, az egy újabb kicsi kapaszkodót jelentene a reményvesztettségben. Ha eljutna. Mert Balogh József azt is vallja: az igazi tudásnak édestestvére a szerénység.

- Nem tud úgy megjelenni verseskötete – tizenegyszer bizonyosodhattunk már meg erről – hogy ne adna hangot a határon túli magyarság iránt érzett féltő aggodalmának, holott sem Ön, sem elődei nem az elszakadt részekről származnak. Honnét, miből fakad ez az érzésvilág a szívében?

- Nem kell ahhoz feltétlenül mindig éhezni, hogy megértse valaki az éhezőt. Olvasmányélményeim (dokumentum- és szépirodalom, például az Erdélyi utakon 1-3. kötetek, Jókai Anna-művek stb.) és nyitott szemű-szívű kószalásaim-utazásaim közvetlen és közvetett úton „súgtak” nekem. A látvány, a tények, a szavak, a tekintetek igenis az igazat szólták, egyszerűen azért, mert képtelenek a hazugságokra. Tamási Áronnal vallom: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” S az ő Ábele ezt nagyon jól tudta. Az én hitem leghűbb segítői szintén így éreztek: a drága Dsida Jenő, Márai Sándor, a mesemondó Elek apó, Wass Albert intellektusa, Sütő András líra-prózái, Kányádi meditatív gondolatai, az „átszarmazott” színészek fülnek is gyönyörűséges nyelvhasználata. S nem csupán segítik a hitemet, de újratereztik és éltetik is! Példák sorával szolgálhatnék, de akkor ez nem beszélgetés lenne, hanem egy (kis-nagy)regény.

- Hordozza magában ezt az érzést, ezt a féltést, tucatszám juttatja el könyveit önzetlenül a határon túli, magyar ajkú verskedvelőkhöz s mindazokhoz, akik érdeklődéssel fordulnak Ön felé, de személyesen eljutott-e már közéjük, felkereste-e a verseiben vissza-visszatérő helyszíneket?

- Isten kegyelméből eddig több helyen is megfordulhattam az én határtalan, világnyi Hazámban: az Őshaza Ural-vidéktől a fejlett Nyugat-

Európa Barcelonájáig. Minden, amit láttam, ajándéku szolgált, de legfőképpen azok sorsa rendített meg, akiket valóságosan a testvéreimnek vallok, a keleti fertályok küszködő szegényeie, s ilyenkor a könnyeim útnak eredtek az arcomon..., s ezt nem szégyelltem, sőt... Láttam Szlovákia-Magyarország több híres várát, templomát, a passauai Gizella-sírt, beszélgettem Erdély megkínzott hegyeivel, Korond vidékének népművészeti csodáival, találkozhattam igazságos királyunk szobrával, a költő Molnos Lajossal és Kányádi Sándorral, Kolozsvárott álltam a Házsongárdi-temető óriás-csöndjében, megjártam Torda híres hasadékát, Déva romjait, főt hajtva tisztelegtem Aradon a 13-ak „átköltöztetett” emlékművénel, restelkedtem a segesvári kukoricamezős csatatéren, és együtt futottam riadtan Petőfivel a lengyel-orosz dzsidások elől...

Kárpátalja és Délvidék még önnön adósságom, de természetesen (és dermedt lélekkel) különböző híradásokból láttam az esztelenség, magyarságot (ma is) sújtó kegyetlenkedéseit. Az én szívemben is elfér a tizenötmilliónyi magyar, mert „... török, tatár, tót, román... kavarg e szívben”. Mint a Lord együttes dalszövegíróját megkerestek Szlovákiából, az Apáczai Tankönyvkiadó szakírójaként pedig valóban sok-sok tankönyvem, tansegédeszközöm jutott el felvidéki iskolákba, újságíró barátaim által pedig szépirodalmi munkáim is több, Erdélyben élő óvodapedagógushoz. Varga József szerkesztő-műsorvezető jóvoltából a vajdasági Temerini Rádióban rendszeresen olvasnak verseimből, s forgatják a Tarisznyások együttes, Dinnyés József daltulajdonos, Joós Tamás és más énekmondók megzenésítéseiből készült dalokat.

Irodalmi esteket, rendhagyó író-olvasó találkozókat tarthattam az elcsatolt Burgenlandban, zsúriztem, „irodalomóráztam” a szlovéniai Lendván és kisebb falvakban is, ahova azóta visszavárnak.

- Azt mondtam: „vissza-visszatérő helyszínek”, hisz’ rendszeresen szól hozzájuk/róluk ott a nyugati végen. De vajon hangja elég erős-e ahhoz, hogy legyőzze a száz-kilométereket, hogy eljusson oda, ahol a képzelet, a gondolat erejével naponta megfordul?

- A csendes hang- s versvilág soha nem harsány és hivalkodó, másként erős. Persze nem mindig eléggé az, hogy „átkiálthasson” a szerettekhez, és őszintén szólva nem vagyok én annyira ismert, hogy a hangomat visszahangozza a Hargita... Bár önálló köteteim s megannyi antológia miatt sokan tudnak már rólam, sőt, talán úgy is ismernek, hogy erről én nem is tudok, csak utólag, véletlenszerűen szerzek erről tudomást. Sebj, ne rólam tudjanak, hanem



hogy sokan (de nem elegendő) az Anya-Hazából igaz testvérként ölelik őket!

- *Úgy tudom, egyszer felkereste otthonában Kányádi Sándor s a vele folytatott nagy beszélgetést életre szóló élményként értékelte. Mit adnak Önnek a határon túli író, költő kollégái?*

- Jó az értesülés, és/sőt számomra fölöttébb örömteli, megtisztelő, felejthetetlen találkozások voltak, ahogy én fogalmazni szoktam: lélekölések. Az ősz Mestertől huncut humort, hihetetlenül mély tudást csenhettem magamnak. Például egyik alkalommal tán fél órán keresztül cím nélkül mondott folyamatosan verseket (a magáét és másokéit), csibészesen anekdotázott, s tette mindezt ízes magyar beszéddel! Hát lehet ilyet elfeledni? Olyan élményem volt ez, mint a Jókai Annával való beszélgetésem, mert azt is megtapasztalhattam, hogy az igazi tudásnak edestestvére a szerénység. S a többiek, az ifjabbak? Mértékadóak, szívesen olvasok én mindőjüktől. Ha neveket kell említenem, Szilágyi Domokosét és a feleségét, Hervay Gizelláét hadd említsem. Ám mondhatnám a „régii” Markó Bélát, az azóta elhunyt Szúnyogh Sándort, Farkas Árpádot, Balla D. Károlyt, Magyar Lajost... Úgy adtak-adnak nekem hitet, mint ahogy a tiszta esti égbolt kap fényt a csillagaitól, s gyűjtöm is az erejüket, hogy kibírjam a kibírhatatlant.

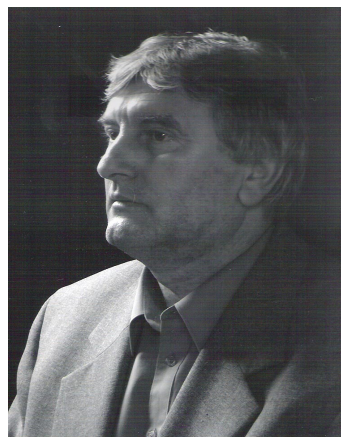
- *Égboltot említ és csillagokat... Harminc éve, legelső könyves megjelenése alkalmával (a Sor című antológiáról van szó) bemutatkozó szöveggént írta le a következőt: „Olyan rendet szeretnék magamban megvalósítani, mint az égitestek egymás között.” Sikerült ezt elérnie?*

- Annyira biztosan, mint a velem öregedő, tisztességes magyar felebarátaimnak. De ezt a fák és a fűvek úgyis tudják...

- *Ami pedig a kibírhatatlant illeti, hát ki kellett bírunk 2004. december 5-ét is. Hogyan gondol vissza erre a csúfos napra?*

- Végtelen szomorúsággal és szégyenkezve. Szégyellem magam mások miatt (bár tudom, ez őket a legkevésbé sem érdekli), az elbutítottak okán, a kulcsra zárt-megbéklyózott ész és az elveszett szellem, az ostobaság fenekedő, gögös diadaláért. Megint Tamási Áront hívom segítségül: „Aki embernek hitvány, az magyarnak alkalmatlan.” Megmérettettünk tehát, és sokan alkalmatlannak találtattak, mert közönyössé szabott át sokakat szellemi korlátoltságuk. De honnan is tudnák ők, hogy Dante Isteni színjátékának Poklában a közömbösek szenvedik el a legtöbb kínt? Én Vörösmartyval kiáltom világra: „Lesz még egyszer ünnep a világon!”

- *Vörösmarty Mihály és Balogh József optimizmusát bárcsak sikerülne magukévá tenniük azoknak is, akiknek szívében most mély szomorúság ül... Köszönöm, hogy ezért küzd fáradhatatlanul, s köszönöm ezt a beszélgetést is.*



Balogh József:

ÁDVENTI MESÉLŐ

Mesélj, Erdély minden hegye,
igazakról szólj, te mese...!

Ábel jár a rengetegben,
vele kószál gyerek-kedvem.
Dsida Jenő beteg szíve
verset dobban, s ennek híre
szétröpül a mezőn, réten,
Elek apó jó ott éppen,
s ahol a szél lombot ríkat,
és vadászok vadat bíznak,
Áprily vár nagy-figyelve,
gondol vajon most a versre?,
a Hargitán kedves vándor,
Kányádi jár, az ősz Sándor,
dalokat gyűjt Kallós Zoltán,
hallik messzi Krasznahorkán,
Sütő András Vásárhelyen
ír, s a papír szókat terem,
égi-földi csöndességben,
mind-mind Isten közelében...

Egyként szól a sokak hangja,
zeng Házsongárd nagyharangja,
s akár élők, akár holtak,
bennünk élnek, velünk szólnak,
így viselős mindnek sorsa,
életüket szívünk hordja,
és megőrzi mindörökre,
amíg mesélsz, Erdély földje!



Balogh József

FOHÁSZ

Istenem, jaj, szeress minket,
jobban annál, amint illet.
Kolonc-pórázt viselt lélek
félelméből lassan éled.

Uram, tudod, sok volt vétünk,
fáradt-kérges szívvel élünk.
Bálványoknak nem volt arcuk,
hiteinket veszni hagytuk.
Osztott bűnök oka számos,
S a vezeklés általános.
Ne engedd, hogy fékevesztett
módon éljen ez a nemzet.

Gyarlóságok mindig lesznek,
nézd el nekünk, embereknek.
Megőrizni emberségünk
segíts, Uram, kérve kérünk.
Haragvásunk már ne szítsad,
vigyázd józan álmainkat.
Aki jó még, higgyél annak,
jókból talán többen vannak.
Önmagunkra rátaláljunk,
béke-hajlék legyen nálunk.
Békítsd össze népeinket,
Jaj, Istenem, segíts minket!

HAZÁSAN

Búzaszem élet, kis hazám,
édesanyám vagy, bölcs apám,
termékeny hitem szép öle,
konok közönyök börtöne,
családot óvó otthonom,
szerelmem, étkes asztalom,
gonddal viselős indulat,
kárhozat kérge, tiszta Nap,
szélcibált cinkék éneke,
sakálok, rókák jelleme,
őseim sírja, rét, virág,
csöndjétől súlyos rózsaaág,
vitéz Balassi fegyvere,
Csokonai szép szelleme,
'48, ifjak mámore,
Adynk hatalmas homloka,
erdőzúgásban hallgatás,
Segesvár, Majtény, félt Mohács,
Világos, Várad, könny, Arad,

Kolozsvár, Munkács, alkonyat,
göcsörtös utak sóhaja,
magyar lépteknek lábnyoma,
megriadt őzek gombszeme,
mezők illata, ép zene,
káromló szájnak hú ima,
álnok szavak közt jó vita,
értelmem, önző ösztönöm,
bújok hozzád, el nem szököm,
irgalmas légy, mint Istenem,
földed fogadja mindenem,
halálom vagy és életem!

**IN MEMORIAM CSIHA KÁLMÁN
1929 - 2007**

Lapzártakor kaptuk a szomorú hírt
még egy veszteségről, amely magyarságunkat érte.

2007. november 7-én Marosvásárhelyen, életének 79. évében, váratlanul elhunyt Csiha Kálmán, az Erdélyi Református Egyházkerület nyugalmazott püspöke. Csiha Kálmán 1929. szeptember 17-én született az Érmelléken, Érsemlyénben. Iskoláit Érmihályfalván kezdte, majd Sárospatakon, Debrecenben, Érmihályfalván, Zilahon, Nagyváradon végezte. Az utolsó iskolai éveket otthontalanságban töltötte el, maga kereste kenyerét, miután szüleit 1949-ben kényszerlakhelyre vitték. Lelkeszi képesítést 1954-ben Kolozsváron, az Egyetemi fokú Protestáns Teológiai Intézetben nyert. Arad segédlelkészként megszervezte az Arad-Gáj-i egyházközséget, amelynek első lelkipásztora lett.

1956-ban házasságot kötött Nagy Emese segédlelkésszel. 1957. decemberében fel nem jelentés miatt letartóztatták és egy koncepciós perben 10 évi börtönre ítélték. Hat és fél év után 1964-ben szabadult az általános amnesztiával. Megjárta Kolozsvár, Marosvásárhely, Szamosújvár, Jilava börtöneit, Periprava, Luciu-Giurgeni, Salcea munkalágereit, hastífusszal Galacot. Nem volt joga kapcsolatot tartani családjával, kislányát 6 éves korában látta először szabadulása után. Kiszabadulása utáni szolgálati helyei: Gógánváralja, Marosvásárhely, ahol 20 évet szolgált. 1975-ben teológiai doktorátust szerzett a gyakorlati teológia köréből. Öt önálló gyülekezetet szervezett. Az Erdélyi Református Egyházkerület püspökévé 1990. május 4-én választották. Több megemlékezése jelent meg életéről, ezek közül a legismertebb a "Fény a rácson". Ebben az 1957. és 1964. között börtönben töltött éveit írja le.

Nyugodjék békében!



Christopher Adam

THE HUTTERITES OF JAMES VALLEY

The James Valley Hutterite colony is situated approximately six kilometers from the Manitoban village of Elie and about 40km west of Winnipeg. On September 27, 2007, twenty of us, all participants at the Canadian Ethnic Studies Association's biennial conference, visited this small Anabaptist community to glimpse into the everyday existence of the colony's 95 inhabitants. The Hutterite religion was established by Jakob Hutter in Central Europe during the 1520s, at the time of Europe's Protestant Reformation. Hutterites first arrived to Canada in 1918 from the United States, after being forced to leave for refusing to serve in the US military during World War I. Several dozen colonies were established in Alberta and Manitoba during the following decades. According to the most recent estimates, there are 105 Hutterite communities remaining in Manitoba and the total number of members stands at an estimated 9,075 in this province.¹ Colonies situated in Manitoba belong to the Schmiedeleut branch of Hutterites, while 98 in Alberta and 29 in Saskatchewan, as well as two in British Columbia, form part of the Dariusleut branch.² A third branch, called the Lehrerleut, also has a fairly prominent presence in Alberta and Saskatchewan, as well as in a handful of Midwestern states. The James Valley colony, however, is considered to be one of the most successfully run, in terms of both its social and economic existence.

At the centre of Hutterite existence is communal living, which closely resembles the egalitarianism and sense of community that permeates life in Israel's Kibbutzim, despite the very different religious and ideological differences that have led to the development of both types of colonies.³ Yet communal living within a larger society that increasingly embraces individualism has its challenges, as do occasional defections from these and the accessibility of unprecedented



amounts of information through the Internet. Some scholars have argued that only Hutterites and the Kibbutzim have been successful in implementing and maintaining a communal existence and that their success can be attributed to the "cradle to grave" social and economic security that the community provides its members, the incorporation of modern technology despite the otherwise "traditional" lifestyle embraced by the Hutterites, the central role of the family as the smallest unit of the community and the effective instilment of a strong work ethic.⁴ In the case of the Hutterites, one would also have to add to these factors the control of information that enters and exits the community, which mostly involves limiting access to the Internet for members of the colony. Occasionally, Hutterites would welcome people from the "outside" to observe life in their colony. Donald D. Huffman, a sociologist affiliated with Cedar Crest College in the United States, is among a small group of people who not only observed everyday life in a Hutterite community, but was also an active participant in it, after relocating to a colony in Minnesota during his Sabbatical, in order to conduct scholarly research.

¹ CBC News Indepth: The Hutterites, *CBC News*, (<http://www.cbc.ca/news/background/hutterites/>) May 10, 2006. [Accessed on: October 6, 2007]

² "Geographical Distribution," *Hutterites.org*, (<http://www.hutterites.org/geographicaldistribution.htm>)

[Accessed on: October 6, 2007].

³ Our Hutterite guide emphasized that he has been in contact with Kibbutzim, as representatives of these communities have looked to successful colonies like James Valley, in order to more effectively address challenges that face their communitarian existence. For a comparative study on collectivism between the Hutterites and the Kibbutzim, see: David Barkin, "Kibbutz and Colony: Collective Economies and the Outside World," *Society and History*, Vol. 14, No. 4. (Sep., 1972), pp. 456-483.

⁴ Pierre L. van den Berghe, "Hutterites and Kibbutzniks: A Tale of Nepotistic Communism," *Man*, New Series, Vol. 23, No. 3. (Sep., 1988), 522.



According to Huffman's first-hand observations, genuine belief in the "community of goods" has always been the key element that created and maintained social cohesion in the colony.⁵

As our bus rolled out of Winnipeg, headed to James Valley, we caught a glimpse of Manitoba's vast, prairie landscape. Even though it was still September, overnight frost had left its mark, with most trees already adorned in autumnal colours, summer flowers bitten by the cold, windy weather and yellowed leaves covering the ground. Upon arrival, we were greeted by John Hofer, one of the colony's leaders, who gave us a guided tour of the community. In addition to showing us the community's schoolhouse, church, main dining hall, kitchen and farming facilities, John provided us with some insightful information into the everyday functioning of the colony and its relationship with Elie, and outside society in general.

"Welcome to our beautiful world"—John said, smiling from ear to ear, as we stepped off the bus. The bespectacled young father serves as the community's German and Bible teacher. As all other married men, John grows a beard and enjoys voting rights when it comes to any issue—great or seemingly small—that would impact the community's life. This could mean anything from the acquisition of new farming equipment to a decision to divide the community down the middle in two parts and have one half relocate and settle elsewhere, as was done recently in James Valley. At the centre of Hutterian life is the concept that no one in the community can afford to remain idle, as a strong work ethic on the part of all members is the key to economic prosperity and social cohesion. As such, when a colony reaches a population of about 160 inhabitants, the situation becomes more difficult to manage and it is time to ask half the inhabitants to settle elsewhere.

As in the outside world, young Hutterite children start their education in kindergarten, where the focus is on teaching them how to play, interact and socialize with each other. Children are introduced to the colony's communitarian values at a very young age and this outlook is reinforced in both elementary and high school. Local teachers from Elie and elsewhere in Manitoba who visit the colony, take part in the educational process, but John noted that it is ultimately in the community's best interest to have Hutterites train as teachers in the outside world, in order to return and benefit the colony with their acquired skills and provincial certification. During our visit, young boys in suspenders, dark trousers and collar shirts, as well as girls in long skirts and with head

coverings played together on swings outside the kindergarten, resembling children from the "outside" in all but their attire.

Despite the Hutterite colony's traditional, communitarian lifestyle, tell-tale signs of the 21st century are everywhere. The main elementary classroom is equipped with several computer terminals, although none has internet access, in order to ensure that students are not tempted to visit websites that contravene the colony's moral and religious values. The kitchen is equipped with the most up to date technology, and closely resembles what one would expect to find in the cafeteria of any major public institution. The colony's farming equipment and their agricultural techniques are visibly up to par with Manitoban standards and great care is taken to ensure the health of the livestock - especially the pigs - in order to keep them disease free and maintain rigorous hygiene.

Everyone has a specific role in the community and most are assigned their duties at a young age. Members are given a symbolic, token 'salary' of \$3 each month, but in reality cash plays a minimal role in the lives of most, as all food, clothing and other necessities are provided by the community. Most meals are served in a communal dining hall and all valuables are either shared, or divided equitably. This form of communitarian living is often referred to as the "community of goods," and Hutterites believe that their way of life is a continuation of the authentic practices of the early Christian church.⁶

As can be expected, religion plays a very central role in the colony. As with other Anabaptists, Hutterites are baptized at a relatively late age. For most people, baptism occurs when they are between 21 and 25 years old. Marriage also tends to occur after a young Hutterite male has been baptized. While a young man is permitted to marry a girl from another colony, the approval of the community's elders is generally required.





John also brought us into the community's church - a small building with a very ascetic interior. When the discussion turned to morals and ethics, a number of us in the group became curious about how, or if, the colony controlled what people read, in order to ensure that no books or other publications deemed inappropriate or contrary to Hutterite values got into the hands of members. John noted that the only publications that were outright banned were "lustful magazines," but that families were ultimately free to have in their homes any books or literature. As the community's Bible teacher, however, John was keen to convince his students to avoid western, cowboy novels, which he felt usually involved recycled storylines and were a waste of time. Instead, youngsters were encouraged to read works of non-fiction (with John specifically mentioning science books) as these served a 'useful' purpose and would expand one's knowledge.

Yet when it comes to reading, as well as to all other aspects of life in this Hutterite colony, the very nature of communal existence means that the inhabitants are always accountable to each other.

While there may be no central authority to officially regulate books and literature, family, friends and neighbours surely play an informal regulatory role, as they persuade or dissuade others from specific activities.

Hutterites pray before each meal and also give thanks to God after consuming their food. At the end of our tour, we were invited to the colony's dining hall and were provided with a simple lunch, comprised of homemade breads, jam, cheeses, fresh butter and coffee.



⁵ Donald W. Huffman, "Life in a Hutterite Colony: An Outsider's Experience and Reflections on a Forgotten People in Our Midst," *American Journal of Economics and Sociology*, Vol. 59, No. 4. (Oct., 2000), 553.

Meanwhile, a group of women - all dressed in traditional Hutterite clothing - were busily preparing for dinner in the kitchen and some were engaged in storing preserves downstairs. As an indicator of self-sufficiency, entire rooms were lined with shelves holding hundreds of jars of pickled vegetables, compotes and fruits, all of which was from produce grown by the community.

This relative self-sufficiency is one of the most concrete indications of the colony's wish to live apart from the world, as well as limit and control contact with outside society. Since Hutterian existence is firmly based on adherence to a communal ideology that permeates all aspects of religious, social and economic life, the maintenance of clear boundaries and decreasing vulnerability to the encroachments of "modern," mainstream Western society, is a matter of survival. Yet breaking down stereotypes and preconceived notions that "outsiders" may have when they think of communal existence in "traditional" Anabaptist colonies as regressive and even oppressive is equally important for the Hutterites, in order to ensure that their way of life is both tolerated and respected by the majority population. Welcoming participants of an ethnicity and immigration conference to spend an afternoon in the colony was one way to build this trust with the outside.

⁶ "Amish, Hutterites," *Global Mennonite Anabaptist Encyclopedia Online*, Mennonite Historical Society of Canada, (<http://www.mhsc.ca/mennos/tamish.html>) 1998. [Accessed on: October 6, 2007].



Maria Jankovics: Sea Clown



TORONTO INTERNATIONAL FILM FESTIVAL

A LONDONI FÉRFI – THE LONDON MAN
Dancs Rózsa

Tarr Béla A londoni férfi c. filmjét néztem meg legelsőnek a TIFF-lajstromból. A többszáz film közül elég nehéz kiválasztani azt a párat, ami fizikailag belefér egy embernek a programjába a Fesztivál tíz napja alatt. Ezért meglepett, hogy a magyar-német-francia koprodukcióra a sajtó képviselői közül milyen sokan voltak kíváncsiak, és a rendezvény negyedik órájában a Varsity moziban a termet majdnem zsúfolásig megtöltötték.



Fehér-fekete alkotás Tarr Béla filmje -, ennél fogva már a legelső jelenetek előrevetítik a drámaiságot. Azzal indul a cselekmény, hogy percekig nem történik semmi, minden ugyanaz a semmi ismétlődik, a szereplők nem változnak, a környezet egyrészt a végtelen tenger határolta horizont, amelyet csak az ész, a lélek képes bemérni, másrészt a portól, mocsoktól, romlástól beszűkült világ, amelyben mindig mindenki ugyanazt teszi. A lassan változó képek hatásosak, a nézőben pattanásig feszül a várakozás izgalma. Maloint, akinek csak feltűrt gallérú hátát, kopaszodó fejét látjuk hosszú ideig, mintha nem is érdekelné semmi. Ő egy kikötői pályaudvar váltóóratornyában ül minden éjszaka, és figyeli az utasokat, akik leszállnak az Anglia felől érkező hajókról, vonatra szállnak, és elindulnak valahova. Ez ismétlődik minden nap.

Aztán mégis történik valami – a londoni férfi felbukkanása és büntette.

Maloin a szeme előtt lejátszódó gyilkosságot nem jelenti a hatóságoknak, hanem a maga hasznára próbálja fordítani. Kihalássza a pénzzel telt táskát a tengerből, és ezzel úgy érzi, megválthatja a maga életét. Egyetlen “forradalmi” dolgot tud tenni a véletlenül szerzett pénzzel: leányát, Henriettet kiveszi a munkahelyéről, “hogy ne bámulják idegen férfiak

a fenekét”, miközben padlót mos a boltban, és megveszi neki a méregdrága, álombeli szőrmesálat.

Hogy egyebet is tegyen, abban lelkiismerete akadályozza meg, amelynek súlyától nem tud szabadulni. Miután megöli a kunyhójában rejtelkedő londoni férfit, a gyilkos Brownt – pedig csak ételmezt vitt neki -, feladja magát a nyomozó Morrisonnak.



Egy végtelenül pőrére vetkőztetett embersorsot követünk végig a filmben, és alig vesszük észre, hogy közben azonosulunk a látvánnyal, a kockás ingű, feltűrt gallérú, szótlan, magányos alakkal. A magunk sorsát bámuljuk a vásznon. Ennek az embernek, akit ott látunk, az élete olyan nyomasztó, mint kitaposott mindennapjaink, az ő magánya a mi magányosságunk, akik a napi rutinba belefáradva csak álmodni merünk a távoli, ködös látóhatár jelképezte szabadságról, de már régen nincs íze, sava-borsa az életünknek. Véletlen szabadulási lehetőségek pedig nem léteznek. Legfeljebb egy borítéknyi jutalom adatik meg – de miért is?

Georges Simenon novellája alapján Krasznahorkai László és Tarr Béla írta meg a vágyak, elvagyódások forgatókönyvét, amelyből A londoni férfi c. filmet Tarr rendezte.



Tarr Béla Derzsi János és Tilda Swinton társaságában Cannes-ban, ahol a filmet Arany Pálma díjra jelölték

Hadd idézzünk néhány gondolatot a rendező jegyzeteiből: “a történet egyszerre foglalkozik az örökkévalósággal és a mindennapokkal. Egyszerre foglalkozik az ideállal és a valósággal, az istenivel



és az emberivel, valamint - az én felfogásomban - a természet nagyegészével és benne az emberrel... Maloin története a miénk, személy szerint a magaméhoz is közel érzem, barátságtalan és nyers, akárcsak a környezetünk, amelyben élünk. Ennélfogva a darab nyelvezete személyes, minden filmkocka azt jelképezi, hogyan látom én a világot, annak kisszerűségét. Megpróbálom a lehető leghitelesebb és legmeggyőzőbb teljességében feltárni Maloin proli világát... A film kompozíciója és ritmusa Maloin munkásnapjának a monotonosságához igazodik. Mi állandóan mellette állunk, az ő szemével látunk... vele hajtunk fel egy kupica brandyt és vele megyünk vacsoráraláló halat vásárolni... Maloin találkozása Brown-al és a kettejük között kialakult feszültség új kontextusba helyezi a szereplőket. Minden, amit eddig láttunk, mássá lesz, az addig ismerős dolgok idegenekké, az egyszerű hektikusba csap át, az addig megnyugtató pedig fenyegetésbe. Mi részeivé válunk ennek a spirálnak... és az emberi lélek belső rejtelmébe hatolunk... A film a vágyról, az ember legyűrhetetlen szabadság- és boldogságvágyáról beszél, a be nem teljesedett illúziókról, arról, ami mindannyiunknak erőt ad ahhoz, hogy tovább éljünk, hogy nap mint nap le tudjunk feküdni és fel tudjunk kelni... Meggyőződésem, hogy Maloin története nemcsak az enyém, hanem mindannyiunké, akik létezésünk értelmére keressük a választ, és akik mindenek dacára ellen tudunk állni a kísértéseknek: mindenkié, akiben van bátorság emberi méltóságunk megőrzésére.”



A film szereplői a legtökéletesebben tolmácsolják a fenti rendezői elképzelést. Egyetemes, emberiség-film A londoni férfi, amelyet magyar zsenialitás – rendezői, színészi, operatőri, hang- és más technikai - és Georges Simenon bűnügyi történetének a szerencsés találkozása hívott életre. Remekmű, amelynek hatása sokáig a bőrünkön bizserég, vérünkbe, idegeinkbe ivódik.

Ferenc Mózsi

UNEARTHLY STATION...

these roads all wind here
to launch words
scribbled always in faith

on the rim of being
nested in gilded ice
where belonging
has no rationing
where imagination
has no price

the vision is keener here

where hills buckle at the knee
crumbling toward desire
and from our debris will be
built this unearthly city

where hope is a stifled
advertising ploy

a thrashing metaphor
a buoy in a choppy harbor
in the reddening dawn
of all our awakenings
such scented petals
intoxicating arbors

whose scattered
leaves we try to bind
our future spinning
in mulish revolutions
blind to speed
our intentions justified

just to survive...

Translation by Peter Hargitai

**OLVASSA LAPUNKAT!
ÉSZAK-AMERIKA
EGYETLEN KÉTNYELVŰ
KULTURÁLIS FOLYÓIRATA!
www.kalejdoszkep.com**



MARIA JANKOVICS

Maria Jankovics was born in 1949 in Budapest, Hungary, before it fell under communist rule. At four years old, she showed symptoms of acute osteomyelitis. An operation to remove the bone infection was done without anaesthetic.

Over time, the osteomyelitis returned and the artist has experienced numerous bone infections and hip replacements which have left her in chronic pain.

Jankovics' artistic journey began at an early age. Most of her experimentations were created during repeated hospitalizations. Maria completed her Bachelor of Fine Arts degree in 1989 at Concordia University in Montreal.



ARTIST STATEMENT

I was born in Budapest, Hungary on October 14, 1949. We escaped Hungary in 1956 during the Revolution. We emigrated and made Montreal, Canada our home.

After my birth, the doctor at the hospital told my mother, "Your daughter is going to be an artist, see how she swirls her finger up in the air as if she's already drawing." My artistic career started actually later than I would have liked. I was in my early twenties when I started to paint. I took courses at a Montreal Adult Education Program. I took many painting courses (still lifes, landscapes, people) in oils, with teachers such as, Deidre McKay, Eric Slutsky, and Ghulam Mustafa.

In 1984 I was accepted into Concordia's Mature Program. I graduated from Concordia University in 1989 under professors Guido Molinari, Marion Wagschal, Laurier Lacroix, and Warren Sanderson. In the second semester at Concordia I started to exhibit my paintings. Since those days I have had over a hundred seventy-five exhibitions, solos, duos and groups. I also had an interest in print-making in 1990-91. I took a woodblock reduction relief print course with professor Bonnie Baxter.

My printing career resumed in 1996 at the Saidye Bronfman Center for The Arts, Montreal, Canada working with silkscreen, and collography.



And The World Began

Awards

'First Prize' at Terres des Hommes, 'Conversion of the People' City of Montreal, Special Mention 'Dragonfly' 1987.

Mention D'Excellence for 3 Paintings 'Arabesques' (CAPQ) 1989.

Publications

Published '21 Very Short Stories with 36 illustrations, Maria Jankovics, 1997.

Cartes Postales de Maria Jankovics, 1995 (Michel Bazinet).

Parcours Magazine. Cercle de Pluralisms, Guy Robert, 1999.

CPQ-Perspectives Peintures, 1995. Guide de Roussan.

Quebec Artists in the 90's (Maurice Soudeyns).

Visszatekintés, Looking Back, Regards sur le Passé-Millennium, 1996.

CRARR - Perspectives Multiculturalism.

Collections

Bibliothèque Nationale du Québec, Canada. 'Special Collections' / 'Patrimoine'. Canada, Europe, Egypt, United States.



Memories



Bácsalmási István

SZÜLETÉS NAP

Családunkban a születésnapok nem voltak olyan kedves ünnepek, mint a név-napok. Egy bizonyos korig meghúzták a fülünket, hogy „nőjj nagyra”, esetleg egy kicsit jobb ebéd került az asztalra. Később a könyvek vették át az ajándékok szerepét, aminek mi mindig nagyon örültünk. Mindez nagyon megváltozott Kanadában. Itt megvolt a szigorúan betartott szokás, hogy miként kell ünnepelni. ‘Hívj meg egy horda gyereket,’ tanultuk gyorsan, ‘szolgálj fel annyi virslit hozzávalókkal, amennyit az asztal elbír. Adj hozzá minél több rágcárnivalót és játékokat, és mielőtt az idegeid kezdenék felmondani a szolgálatot, hozd az ünnepi tortát gyertyákkal és ballonokkal.’

István fiúnk nagyon szerette a francia krémest, ezért egy alkalommal az előírt ünnepi rendet módosítottuk. Torta helyett krémes került az asztalra. A fiúnk boldogan falta, de a vendégek csak izegtek-mozogtak az ismeretlen micsoda láttán és csalódottan egymás után eloldalogtak. A szégyen pedig maradt velünk...

Ez jutott eszembe hallgatva feleségem oktatását, míg készülődtünk megünnepelni 85. születésnapomat. Erzsébet lányunkhoz indultunk, ahova az egész Toronto környéki család hivatalos volt. Napok óta hallottam: “tessék mosolyogni, nem illik, hogy a homlokodon is olyan bús komoran dülöngéljenek a barázdák,” és hasonlókat. De mit tegyek? Térdem kalácsában már régóta nincsenek puha, rugalmas mazsolák, az izületeim sajognak, ha odakint fúj a szél, és csak azért állok egyenesen, mert a derekam nem hajlik, vigasztaltam magamat szótlán szenvedéssel. “Az ég szerelmére, sóhajtottam hangosan, “elvégre a nyolcvanötödikre megyünk...” “Azért mosolyogj,” jött a gyors és nem tétovázó válasz.

Amint a lánzuk házához közeledtünk, már láttuk a sok autót. Az októberi nap ugyan nem sugárzott sem házra, sem kertre, de az ős szürkeségét átfestette már a szél és a fák sok színben pompáztak. A belülről kiszűrődő zsongás hangulatos izgalmat sejtetett. Ölelés, csók, jókívánság mindenfelől. Biztos, hogy kisimult a homlokom is, és nem fájt se karom, se vállam, amikor magamhoz öleltem a családi hadat. Apró kérdések, apró feleletek, ismert és szeretett arcok, nevető szemek... A család! Eszembe jutnak és lassan egybefolyznak a tegnapi emlékezésre érdemült történetei. Az első gyerek születése még Pesten, aztán Innsbruckban, később a “kanadaiak” érkezése, majd

az unokák sora. Érdekes, mi mindenre lehet emlékezni egyetlen pillanat alatt, míg hallod a feleletet: “Papa, én jól vagyok.” Istenem, hiszen 61 éve már annak, hogy feleségemmel elindultunk az étellel dacolni és a háborús romok között családot építeni. Keresem a páromat és összevillan a szemünk. Tudom, mindketten azt gondoljuk: „Nézd őket, milyen szépek, és mennyien vannak...”

A tényérok zöreje segít megtartani a boldog jelent és élvezzük a nem előírt születésnapi ebéd magyaros ízeit egészen a menüsor záró dobos tortáig. És az ajándékok... Kislányom erre gondosan figyel, mert szerinte a mindig a legtöbb örömet kell szerezni egy ünnepeltnek. Ezúttal mindenkinek egy darab csokoládét kellett hoznia, ami aztán egy kosárba került – ballonokkal díszítve. Az egy méternél hosszabb és fél méter széles, megírt és aláírt üdvözlőlapot nézegetem... Majd halkán megköszönöm a 85. évet a Teremtőnek, feleségemnek...

Otthon, kilépve az autóból, először azt nézem, van-e valaki körülöttünk, de nem látok: senkit. Kiveszem a csokoládéval tömött kosarat, benne még a megmaradt dobos tortaszettekkel és amilyen gyorsan csak sajtó térdem engedi, csoszogok a ház felvonója felé. Örülök, hogy nem kell magyaráznom semmit senkinek

Istvan Bacsalmasi

BIRTHDAY PARTY

The birthdays were not as well-celebrated in our family as namedays. Up to certain age, the adults pulled our ears and advised us to „grow up” On rare occasion a better meal was put on the table. That was all. As we got older, books became the gifts and we were very happy about that... All these went through a very definite change in Canada. Soon after arrival, we learned about the very rigid custom: invite a horde of children, cook and cover a ton of hotdogs with colourful garnishes, have plenty of chips and toys, preferably which run on batteries, have the usual birthday-cake with candles and balloons...

Our son Steven loved the french-cream puffs. Once he got them for his birthday. There was no problem, he devoured them rapidly and with total attention. Not even recognizing, that his guests looked at the puffs disappointingly and seeing nothing else, feeling cheated, left the house one by one. The party was over. We were ashamed. This and other birthdays came to mind while I had to listen to the lessons from my wife as we were getting ready to go to our daugh-



ter, Elizabeth who organized my birthday-party this time. Every member of the family who lived around Toronto was invited.

„Smile,” I heard a few times, and then „What are you doing with your forehead? The lines are running so deep and all over. Can't you be happy?” What can I do? My knee-caps are rigid as a dishh pan, my joints painful every time the wind blows outside and I am stiff-straight because my waist won't bend, I consoled myself without a word but said it out loud: „Heaven-sake, we are going to my 85th!” So,came the swift rebuttal: „s it not a good reason to smile?”

As I drove closer to our daughter's house we saw many cars covering the neighborhood. It was obvious that many people were inside. The october sun was invisible, yet the greyness of the fall was made cheerful by the pale colours painted by the wind over the trees. The humms coming from inside created an exciting expectation...

Hugs, kisses, good wishes from everywhere and everybody as we entered into the house. I knew, my forehead was smooth, my arms and shoulders were painless as I embraced the members of my family. Even the big boys „macho-huggs” were painless. Small words, a question and answer were exchanged, smiling happy faces and laughing eyes everywhere.... Family.

More and more memories, all sweet and tender are rushing into my mind. The arrival of the first child in Buidapest, then in Innsbruck, than the „Canadians”, the grandchildren... How could that many be remembered just a short time it takes to hear the answer:” Papa, I am good..” Oh yes,more than 61 years that my wife and I married and started the family... I looked for her, looked each other and our eyes exchanged the message:„Look at them, are they not beautiful? Look, how many are here.”

The rapid cling-clangs of the dishes helped us to keep the present sharply ahead and be ready to enjoy the surprize Hungarian birthday dinner up to the closing and sinful „dobos torta”. Yes, I got the birthday cake. And the gifts. My daughter's idea. Every-one had to bring one piece of chocolate. All were collected in a big basket and ballons were tied to it. And the greeting card, I judged longer than a meter and one half the widths, all written up and signed. Speach, speach. I heard the brave calls after the birthday song was sung. But I sensed some fear behind the bragging... The devil put his tail on me... I was just looking at them, smiling. Let them worry a little... And then I just thanked the Lord for the 85, my wife too

and those who worked on this party.

As we came close to home and stepping out of the car, I took a fast look around to see if there is anyone around. Nobody was. Good. I took out the basket full of chocolate, some dobos torta in addition and the balloons. As fast as my aching knees allowed I was slouching toward the elevator's security. I did'nt have to explain the basket...

Mózi Ferenc

FÖLDÖNTÜLI ÁLLOMÁS...

ezek az utak mind ide vezetnek
szállást vetni a szónak a még
mindig hittel leírhatónak

létünk peremén
aranyködben fészkelődünk
az összetartozásnak nincs
kikiáltási ára a fantázia
megfizethetetlen

egyre javulóban a látomás

féltérdre ereszkedett hegyek
omolnak vágyainkhoz
törmelékeinkből épül egy
földöntüli állomás

a remény visszafojtott
reklámfogás

veszteglő versek
egy szédült kikötőben
pirkad a lét alja
alighanem virradat
feleselő szirmok illatában
mámoros csokrok

szétszéledt virágait
kötözgeti a sors
konok fordulatszám
pörög a jövő
a sebesség indok
a szándék méltányos

és mi maradandók...



Kati Reka's Cultural News

DANCAP PRODUCTIONS

An energetic and optimistic impresario has taken centre stage on Toronto's theatrical scene and, best of all, his heritage is Hungarian.

Aubrey Dan is the son of Leslie Dan, the founder, in 1965, of Novopharm, one of Canada's largest and most successful generic pharmaceutical companies. Although Aubrey was a dutiful son who followed in his father's footsteps for a while working as Director of Sales at Novopharm, was for a time president of Wampole Canada Inc., a century-old pharmaceutical company, and of Strikepoint Laboratories, a high-tech research and development enterprise, his heart was in theatre.

He branched out on his own to found Dancap Equities, a very successful and profitable investment business and has spun off Dancap Productions as its venture capital arm.

Dancap Productions was formed five years ago when Dan invested in three separate CanStage production in Toronto: *Urinetown*, *Ain't Misbehavin'* and *Hair*. He only made a small profit on one show and lost over \$1.5 million on the other two. Not discouraged by these and other losses in on and off Broadway shows, and sustained by the profits gained through his superlative business acumen, Dan has put together a remarkably exciting season of tried and true Broadway hits in a variety of Toronto venues.

"The Drowsy Chaperone" opened Dan's first full subscription season at the Elgin Theatre to rave reviews. Dan brought this Tony award-winning production 'back home' to Toronto where it was 'born' and from where it began its extraordinary journey to Los Angeles and then to Broadway, taking the Great White Way by storm.

Five other excellent productions will follow 'Chaperone' from January 29 through the summer of 2008. These not-to-be-missed shows include: Tony award-winner, "The 25th Annual Putnam County Spelling Bee", "3 Mo' Divas", the unforgettable, "My Fair Lady", "Avenue Q", and the multi-Tony winner, "Jersey Boys". Two will be performed at the Elgin Theatre, one at the Winter Garden Theatre and two at the Toronto Centre for the Arts. Special packages for multi productions are available at excellent discounts and there are opportunities to earn Dancap Points for free tickets.

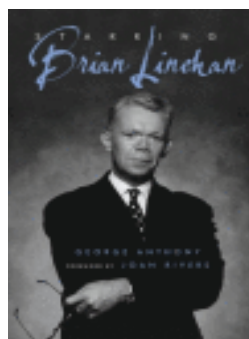
Aubrey Dan has what live theatre needs: enthu-

siasm and means. He also believes in running his theatrical ventures in a business-like manner. He continues to forge alliances with US producers and to invest in the development of new shows. He believes that the quality of the product in live theatre is as important as the quality of the products in the pharmaceutical field and both have to be creatively marketed to succeed. Dan also plans to look into expanding his shows beyond Toronto into the many dark theatres across the country that are eagerly awaiting 'product'.

We theatre lovers are fortunate to have such a visionary amongst our midst. It bodes well for the future of live theatre and Aubrey Dan must be congratulated on having put together what looks to be a stellar first full season.

STARRING BRIAN LINEHAN

by George Anthony.



Published by
McClelland & Stewart

The publication of this excellent biography of one of the best entertainment interviewers of our day was perfectly timed to coincide with the Toronto International Film Festival. It is the venue where Brian Linehan did many of his legendary interviews with the stars for many, many years.

George Anthony, former co-founder, entertainment editor and columnist of the Toronto Sun and former head of the C.B.C. Television's Arts and Entertainment division was Linehan's longtime friend and confidant. He introduces us to the remarkable transformation of a young boy, one of seven siblings born and raised in a working-class neighbourhood in Hamilton, Ontario, into the witty, sophisticated host of television shows such as *City Lights* and *Linehan*.

Brian Linehan often knew more about his subjects than they knew about themselves. He was famous for his extraordinary research and preparation for his interviews of which he conducted more than two thousand over three decades. He lived the high life of his subjects and was wooed by the Hollywood film studios who quickly became aware of his perceptive and subtly probing talents in interviewing their stars.

Many of his subjects became his friends: Bea Arthur,



Joan Rivers, who wrote the book's introduction, Ann Margret and Shirley MacLaine among them.

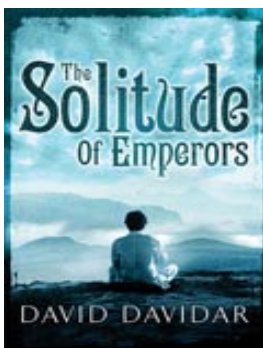
Anthony recounts Linehan's life fully, warts and all. He delves into Linehan's quixotic rise to fame through his amazing interviews, his relationships with his famous friends, his razor-sharp and often biting wit, as well as his trouble-filled private life and untimely death from cancer in 2004.

Top stars would revere his interviewing skills. Michael Douglas said Linehan was, "By far the most articulate and intelligent interviewer"; Candice Bergen said, "He is the best talk show person in the world"; Gloria Swanson said, "He is absolutely marvellous and makes those others look pale by comparison".

For those who knew Brian Linehan personally, this book is a wonderful remembrance and for those who knew him only through his on-air interviews, it is a superb behind the scenes look at a unique individual who, beating all odds, managed to make most of his dreams a reality.

THE SOLITUDE OF EMPERORS

by David Davidar



Published by
McClelland & Stewart

The life of author/publisher David Davidar is almost a novel in itself. Born in a small town in the south of India, he grew up to graduate in botany from Madras University but then to embark on a career in journalism in Bombay. Taking a break from journalism, he took a publishing course at Harvard University and by chance met the then chairman of Penguin Books who asked him if he would be interested in returning home and setting up Penguin India.

At age 26 he became one of the youngest publishers in the world and published great authors that included Rohinton Mistry, Suketu Mehta, William Dalrymple, Arundhati Roy and Vikram Seth.

What is remarkable is that while publisher of Penguin India, he himself had his best-selling first novel, "The House of Blue Mangoes", published. In 2004, he became the publisher of Penguin Canada, publishing equally great Canadian writers. This fall, once again he has published a novel. It is set in modern Bombay in the 1990s and is a gripping tale of a man's love for his homeland and his brave opposition to the evils of religious fundamentalism.

Davidar's descriptive talents encompass both the inner soul of his protagonist and the environment in which he finds

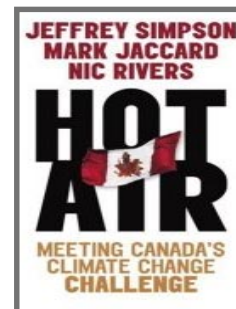
himself trapped. It is evocative of the battles of good and evil in a civilization gone awry.

Davidar has a strong sense of India, its sights, sounds and smells but also of the tensions and dangers in the country from its religious fundamentalists who are determined to impose their way of life at any cost, while demolishing all other established orders. It is an often disturbing and frightening novel but most compelling in that it deals with the very real and violent wounds that can be caused by religious fundamentalists to both the body and soul of their opponents

HOT AIR. MEETING CANADA'S CLIMATE CHANGE CHALLENGE

by Jeffrey Simpson, Mark Jaccard and Nic Rivers

Douglas Gibson Books
Published by
McClelland & Stewart



Climate Change and its consequences have become the hottest topics in discussion around the world. The 2007 Nobel Peace Prize was recently awarded to Al Gore and the United Nations Intergovernmental Panel on Climate Change for their advocacy in bringing attention to the imminent dangers inherent in the global climate change that is occurring.

The invaluable aspect of this book is that it not only describes the climate change situation in Canada but unlike hundreds of other publications, it, in fact, offers immediate solutions to the problem. It also benefits greatly from being written in a simple, clear style that makes it understandable to the layperson without being imbecilic.

Jeffrey Simpson, a well-known political writer and newspaper columnist for the Globe and Mail, Mark Jaccard, an academic climate change expert and award-winning author from Simon Fraser University, and Nic Rivers, a Simon Fraser researcher and policy analyst, as well as skilled graph-creator, are the perfect team to define Canada's climate change problems and offer essential solutions to them.

It is a pleasure to see in print major problems such as constant policy-making by all levels of governments but no regulations, implementation or enforcement. The CIMS planned simulation system developed by Mark Jaccard is ingenious in illustrating the options and solutions available to combat climate change. Despite having been prevented from testifying to the Parliamentary Committee on the Environment in Ottawa this summer, Mark Jaccard and his fellow writers make a superb case on these pages for what actions need to be taken and why. This book is certainly one of the best ever written on climate change not only because of its clarity and credibility but also because of the pragmatic options and solutions it presents.

It is a must-read for anyone who cares about the present and future of Canada in particular, and this planet in general.

Gyors barátságos szolgáltatás kedvező áron!



CORVINA
Printing & Design

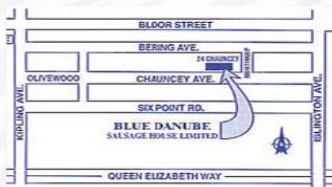
Fekete-fehér/Színes Nyomtatás
Fekete-fehér/Színes Fénymásolás
Szkennelés, Fax szolgáltatás
Web és Grafikus Tervezés
Számítógép javítás, telepítés
Névjegykártyák, Borítékok,
Szórólapok, Naptárak, Könyvek
Meghívók, jegyek, katalógusok

830 St. Clair Ave. West, Toronto, ON.
Tel: 416-658-3434, Fax: 416-658-6613
e-mail: info@corvina.ca, www.corvina.ca

BLUE DANUBE
SAUSAGE HOUSE LIMITED



Igazi magyaros jóízű friss hentesárúk
Finom házi sütemények
Magyar árúk bőséges választéka
Szeretettel várja Önöket a Balega család



24 Chauncey Ave.,
Etobicoke, ON M8Z 2Z4
Tel: (416) 234-9911
Fax: (416) 234-9122
bluedanubesausagehouse.com

Nik Networks

www.niknetworks.com

ALI KALBALI

(416) 773-1850;

(416)312-2227

support@niknetworks.com

DOMJÁN JÓZSEF SZÍNES
FAMETSZETEINEK ÁLLANDÓ
KIÁLLÍTÁSA A MAGYAR
KULTÚRKÖZPONTBAN!

A KÉPEK MEG IS
VÁSÁROLHATÓK!

840 ST. CLAIR AVE. WEST
TORONTO
www.hccc.org



Végre itt a kürtös kalács

www.mrtwist.ca info@mrtwist.ca 416-891-8773

Különböző ízekben, eredeti erdélyi receptet követve!
Ízeink: klasszikus, fahéjas, kakaós, diós, kókusz
Party tányérokra még több a választék: csokis, mogorós, mandu

Nagyobb rendezvények, fogadások, esküvők
alkalmával kérem keressenek minket, vállaljuk
termék helyben készítését vagy szállítását
a rendezvény színvonalához igazodva

Csütörtökön, Pénteken, Szombaton naponta
frissen sült kalácsot szállítunk ki a következő boltokba:

Aprozar (Sheppard and Pharmacy)
Bukarest Deli (Parkwood Plaza on York Mills)
European Sausage House (Norfinch Avenue)

Mézes Mackó (Sheppard Ave)
St. Clair Deli (St. Clair Avenue)



GOLD & WOOD
PARIS

delta OPTICAL

A uniquely irresistible optical shoppe,
which will facilitate the latest in fashionable
eyewear and also provide impeccable
functionality with maximal comfort.
Collections like: Theo, Zenka, Face & Face,
Alain Mikli, Starck, Lindberg, Gold & Wood,
ic! Berlin and more

SQUARE ONE MALL - 100 City Centre Drive, Mississauga, ON,
L5B 2C9; Tel.: 905-896-4030; Fax: 905-896-4031

FAIRVIEW MALL - 1800 Sheppard Ave. East, Toronto, ON,
M2J 5A7; Tel.: 416-491-1115; Fax: 416-491-1146

HILLCREST MALL - 9350 Yonge Str., Richmond Hill, ON,
L4C 5G2; Tel.: 905-883-1144; Fax: 905-883-1148

Magyar szívvel, kanadai fogorvosi tudással...

DR. DENCS KATALIN FOGORVOS
DENTAL SURGEON, TORONTO

TEL: 416-222-7979



- ➔ Fehér porcelán koronák, hidak, fogfehérítés
- ➔ Fogszabályozás felnőtteknek, gyerekeknek
- ➔ Tömések, gyökérkezelések, szájszészet
- ➔ Kanadai megelőző rendszeres fogtisztítások
- ➔ Visszatérő fejfájások, nyaki fájdalmak és alvási zavarok kezelése, amelyek fogászati eredetűek

- 280. Sheppard Ave. East #213
- Yonge St. és a Bayview Ave. között félúton
- Ingyenes felszíni és földalatti parkolóhelyek

